

Luukkanen Sanna

Luukkonen Heidi

SEINÄTEKSTIILIÄ TEKEMÄSSÄ

Taidekasityötoimintaa vanhuksille

Opinnäytetyö
Muotoilun koulutusohjelma

Joulukuu 2010

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>	<p>Opinnäytetyön päivämäärä</p> <p>15.12.2010</p>	
<p>Tekijä(t) Luukkanen Sanna Luukkonen Heidi</p>	<p>Koulutusohjelma ja suuntautuminen Muotoilun koulutusohjelma Teatteripuvustus</p>	
<p>Nimeke</p> <p>SEINÄTEKSTIILÄ TEKEMÄSSÄ – Taidekäsityötoimintaa vanhuksille</p>		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Oppinäytetyömme aiheena oli suunnitella ja toteuttaa taidekäsityötoimintaa kankaanmaalauksen keinoin. Toimintamme ideana oli tuoda osallistujille iloa ja onnistumisen tunnetta käsillä tekemisestä. Kohderyhmäksi valitsimme vanhuksia. Tarkoituksenamme oli, että suunnittelemme ohjauskokonaisuuden, joka sopii myös muille ikäryhmille. Toiminnan toteutimme kahdessa palvelutalossa Savonlinnassa, kunnallisessa Karpalokodissa ja yksityisessä palvelukoti Rede-Riikassa syksyllä 2010.</p> <p>Toiminnan suunnittelun pohjana käytimme Harrisonin (1982) teknologisen suunnitteluprosessin mallia, koska se pyrkii elämän laadun parantamiseen (Anttila 1992, 97). Tuntisuunnitelmien pohjana olemme käyttäneet Engeströmin oppimisprosessin vaiheiden mallia (Pietiläinen ym. 1991, 24) sekä taideterapiatunnin rakennetta (Putkisaari 2010). Ohjaustoiminnassa olemme huomioineet teoriasta etsittyjä tietoja taideterapian, värien ja terapeuttisen musiikin positiivisista vaikutuksista. Näiden avulla pyrimme saamaan osallistujille uutta, mielekästä ja luovaa toimintaa. Olemme ottaneet selvää ikääntymisen tuomista muutoksista ja tehneet haastattelun vanhustyöntekijöille, jotta pystyimme suunnittelemaan toimintaa kohderyhmälle sopivaksi. Haastattelussa selvisi asioita, joita tulee ottaa huomioon erilaisissa vanhuksille suunnatuissa toimintatuokioissa.</p> <p>Molemmissa paikoissa toteutimme vanhusten kanssa yhteisiin tiloihin syksy- ja kevätaiheisen seinätekstiilin. Toimintamme tavoitteet täyttyivät. Toiminta onnistui tuomaan iloa ja virkeyttä vanhusten arkeen. Saimme toiminnasta positiivista palautetta sekä vanhuksilta että vanhustyöntekijöiltä. Toimintamme toteutui tiiviillä aikavälillä ja lopputuloksena saimme suunniteltua toimintakertojen pohjalta toimivan toimintamallin, joka mielestämme toimii joillakin ikäryhmillä ottaen huomioon jokaisen ryhmän erityistarpeet.</p>		
<p>Asiasanat (avainsanat) taideterapia, musiikkiterapia, värit, taidekäsityö, vanhuksia, ikääntyminen, kankaanmaalaus, kuvataide, opetus, ohjaustoiminta, teknologisen suunnitteluprosessin malli</p>		
<p>Sivumäärä s. 74+ 3 liitettä</p>	<p>Kieli Suomi</p>	<p>URN</p>
<p>Huomautus (huomautukset liitteistä)</p>		
<p>Ohjaavan opettajan nimi Kivimäki Satu</p>	<p>Opinnäytetyön toimeksiantaja</p>	

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the master's thesis 15 th of December 2010
Author(s) Luukkanen Sanna Luukkonen Heidi	Degree programme and option Degree Programme in Design Theatre Costume Design	
Name of the master's thesis MAKING WALL TEXTILES - art and crafts activities for the elderly		
Abstract <p>The subject of our thesis was to design and implement arts and crafts activities through fabric painting. The main idea was to bring participants a sense of joy and success by doing crafts by hand. The target group we chose was the elderly. Our goal was to design a guided workshop which is also suitable for other age groups. The activities were held in two service homes, at the municipal elderly home Karpalokoti and at the privately owned Service Home Rede-Riikka in the autumn of 2010.</p> <p>The foundation of design activities based on Harrison's (1982) Technological design process model as it seeks to improve the quality of life (Anttila 1992, 97). We based our lesson plans on Engeström's model on the learning stages of the process (Pietiläinen et al 1991, 24) and the art therapy lesson structure (Putkisaari 2010). The theoretical information was used to enhance the activities with the positive effects of art therapy, therapeutic music and colors. These enabled our participants to be involved in new, meaningful and creative activities. We researched into the changes about aging and we interviewed personnel working with the elderly. Thus we were able to plan activities that would suit the target group. The interview revealed some issues that should be taken into account when planning activities sessions for the elderly.</p> <p>In both locations we created autumn and spring themed wall textiles to the common rooms with the elderly. Our goals for the activities were filled. The lessons managed to bring joy and recreation into the elderly people's everyday life. We received positive feedback from the activities by both the elderly and the personnel. Our activities were realized within a short period of time and the series of workshops allowed us to design an operational model, which we believe works for some age groups. When taking the special needs of each group into account.</p>		
Subject headings, (keywords) art therapy, music therapy, colors, handicraft, elderly, aging, fabric painting, visual arts, teaching , guiding activity, technological design process model		
Pages 74 + 3 appendices	Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices		
Tutor Kivimäki Satu	Master's thesis assigned by	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	SUUNNITTELUPROSESSIMALLI	7
2.1	Suunnitteluprosessin vaiheet	8
2.2	Rajoitteet ja resurssit	9
3	TERAPIAMUODOT	11
3.1	Taideterapia	11
3.2	Värit	12
3.3	Musiikkiterapia	14
4	IKÄÄNTYMISEN TUOMAT MUUTOKSET	15
4.1	Fyysinen ikääntyminen	15
4.2	Psyykinen ikääntyminen	17
4.3	Ikääntyvien ohjaus	18
5	AINEISTONKERUUMENETELMÄ	20
5.1	Haastattelu	20
5.2	Haastattelun suunnittelu	21
5.3	Haastattelun toteutus	22
5.4	Sisällönanalyysi	23
5.5	Aineiston analysointi ja tulokset	24
6	KANKAANMAALAUUS	26
7	TEKNIKKAKOKEILUT	30
7.1	Aurinkotekniikkakokeilut	31
7.2	Taikinakokeilut	33
7.3	Perunajauhomassakokeilut	34
8	TOIMINNAN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS	36
8.1	Ohjaustunnin rakenne	37
8.2	Teemoihin herättely	38
8.2.1	Suunnitelma	38
8.2.2	Toteutus	40
8.3	Syksy	45
8.3.1	Suunnitelma	45
8.3.2	Toteutus	47

8.4	Kevät.....	52
8.4.1	Suunnitelma	52
8.4.2	Toteutus.....	54
8.5	Viimeistely.....	59
8.5.1	Suunnitelma	59
8.5.2	Toteutus.....	60
9	TOIMINTAMALLI	66
10	POHDINTA	69
	LÄHTEET	72

LIITTEET

Liite 1: Alustava tiedustelu opinnäytetyötä kohtaan, sähköposti

Liite 2: Tarkennus opinnäytetyön aiheesta, sähköposti

Liite 3: Teemahaastattelu pohja

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön idea lähti kehittymään mielessä jo hyvissä ajoin toisen vuoden keväällä. Keväällä 2009 meillä oli koulussa yrittäjyyskurssi, jossa suunniteltiin yritysidea. Tämän suunnitelman mukaan yrityksen tarkoituksena oli tarjota kursseja, joissa hyödynnetään aisteja ja virkistetään mieltä. Tästä lähti opinnäytetyön idean kehittäminen, ja syksyllä 2009 aloimme tosissamme suunnitella yhdessä opinnäytetyön tekemistä. Olemme työskennelleet yhdessä keväällä 2009, jolloin teimme puvustusprojektin lasten kanssa Savonlinnan Settlementti ry:n Linnalan Hannu ja Kerttu- musiikkiteatteriryhmälle. Tästä syystä oli luontevaa ruveta yhteistyöhön, koska projekti onnistui ja yhteistyömme toimi hyvin.

Idea on lähtenyt alun perin siitä, että nykyään käsitöitä harrastetaan ja arvostetaan vähemmän. Halusimme saada ihmisille, jotka eivät välttämättä jokapäiväisesti tee käsitöitä, iloa ja onnistumisen tunteita käsillä tekemisestä. Alkuun mietimme kohderyhmäksi työssäkäyviä. Tällöin olisimme käsitelleet aiheenamme Tyky- toimintaan liittyen. Mietittyämme asiaa tarkemmin, mieleemme tuli kuitenkin vanhusten hyvinvointi ja viihtyvyys. Käsittelemme oli, ettei vanhuksille tarjota kovinkaan paljon tämänlaista käsityötoimintaa, joten päätimme lähteä kehittämään lisää ideamme tämän kohderyhmän näkökulmasta. Luttinen (2010) on tehnyt opinnäytetyössään muistojen teatteria lasten esittämänä vanhusten kertomista tarinoista. Hän on pitänyt tärkeänä saada vanhukselle osallistuvaksi osapuoleksi, mikä on myös meidän työmme tarkoitus.

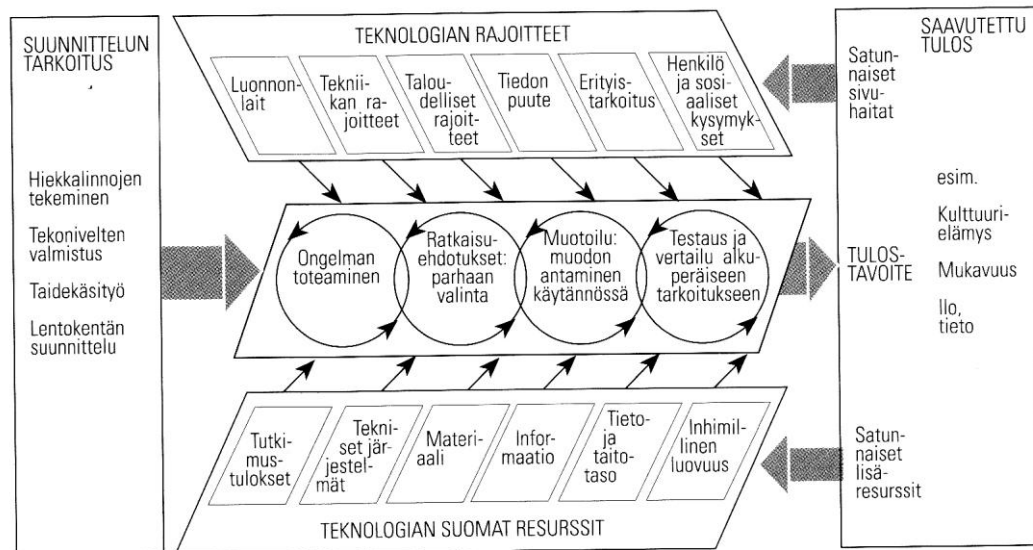
Tekniikoiden lähtökohtana pidimme sitä, että niiden tulee sopia ohjaustehtävään, ja toiminta pystytään siirtämään eri paikkoihin. Tarkoituksena on viedä toiminta asiakkaiden luokse. Näin ollen tekeminen ei voi olla kovin suurta. Lopullisesti päädyimme kankaanmaalaukseen, mutta emme ole sulkenet muita tekniikoita rinnalta pois, esimerkiksi huovutusta ja kankaanmanipulointitekniikoita. Toteutamme seinätekstiilin, jolloin siitä on pitkäaikaista iloa palvelutalossa. Seinätekstiili on tarkoitus koota yhteiseksi kokonaisuudeksi jokaisen tekemistä kankaanmaalaukspaloista.

Ohjaustoiminnan yhtenä lähtökohtana toimii taideterapia. Tämä oli kummallekin uusi ja kiinnostava asia. Aihe on myös sellainen, jota voi mahdollisesti hyödyntää myö-

hemmin ja eri-ikäisille kohderyhmille. Lopullisen ideamme selkiinnettyä otimme selvää Savonlinnan palvelutaloista ja tiedustelimme niiden henkilökunnalta kiinnostusta asiaan ja järjestetäänkö tämän tapaista toimintaa, lähinnä askartelu- ja käsityötoimintaa. Saimme sähköpostiimme erittäin positiivista palautetta aiheestamme ja tämä antoi pontta idean vakavasti otettavalle suunnittelulle (LIITE 1). Suunnittelimme saavamme kokemusperäistä tietoa vanhusten kanssa työskentelemisestä ja kokemuksista virike-toiminnasta haastatteleamalla vanhustyöntekijöitä. Käytimme työssämme haastattelua aineistonkeruumenetelmänä. Koko opinnäytetyön suunnittelussa käytimme apuna Harrisonin teknologisen suunnitteluprosessimallia helpottaaksemme prosessin suunnittelua (Anttila 1992, 97).

2 SUUNNITTELUPROSESSIMALLI

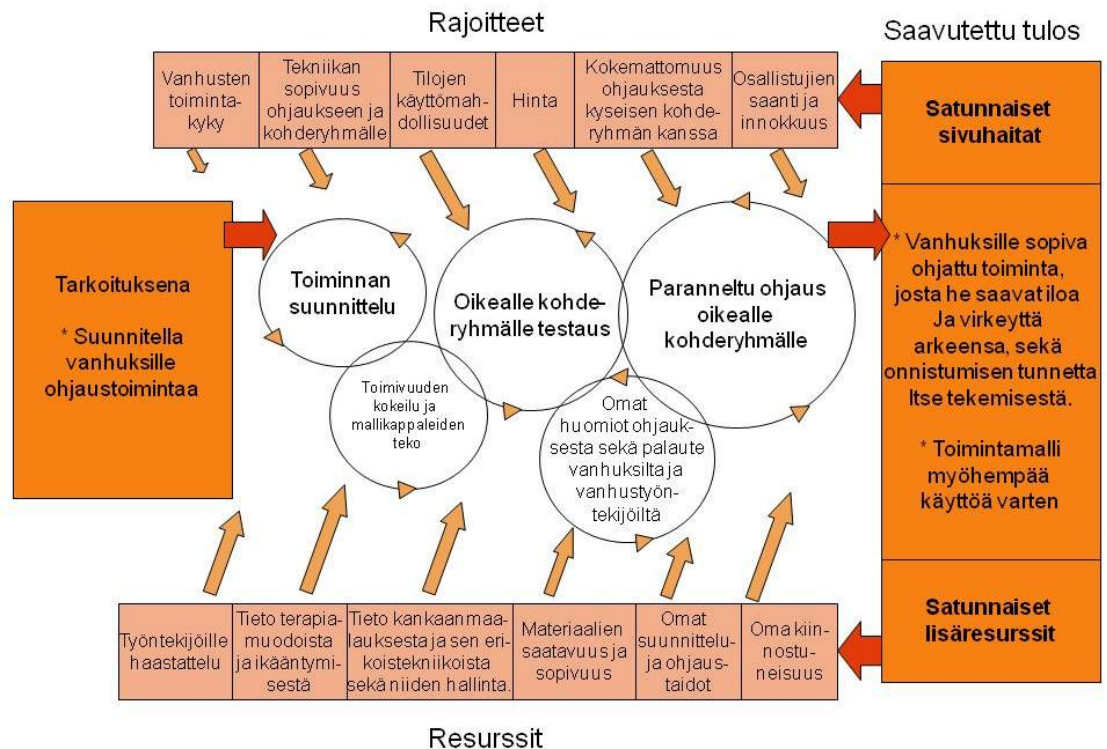
Suunnitteluprosessimalliksi valitsimme Harrisonin (1982) teknologisen suunnitteluprosessimallin (KUVIO 1), koska Anttila (1992, 97) kertoo mallin pyrkivän elämisen laadun parantamiseen. Tämä on meillä kaikista tärkeimpänä tavoitteena opinnäytetyössämme, joten Harrisonin malli on luonteva valinta suunnitteluprosessin malliksi.

KUVIO 1. Harrisonin teknologisen suunnitteluprosessin malli (Anttila 1992, 97)

Mallin alussa määritellään suunnittelun tarkoitus, josta päädytään saavutettuun tulokseen (Anttila 1992, 97). Omassa sovelluksessaamme (KUVIO 2) tarkoituksena on suunnitella vanhuksille sopiva taideterapiatoiminta, joka toteutetaan kankaanmaalauksen keinoin. Saavutettu tulos on vanhuksille sopiva ohjattu toiminta, josta he saavat

iloa ja virkeyttä sekä onnistumisen tunnetta itse tekemisestä. Tuloksena on tietysti myös itse tuote, joka on saatu aikaan ohjauksen seurauksena ja toimintamalli myöhempää käyttöä varten, mahdollisesti myös eri ikäryhmille käytettäväksi.

KUVIO 2. Teknologisen suunnitteluprosessin malli (soveltanut Luukkanen & Luukkonen 2010)

2.1 Suunnitteluprosessin vaiheet

Harrisonin mallissa (1982) suunnitteluprosessin vaiheet ovat asettuneet osittain päällekkäin, mikä merkitsee sitä, että peräkkäiset suunnitteluvaiheet voivat toistua (Anttila 1992, 98). Sovelluksessamme (KUVIO 2) suunnitteluprosessin vaiheet ovat päällekkäin, joten niihin voimme palata vertaamaan suunnittelun ja toteutuksen onnistumista. Harrisonin (Anttila 1992, 97) mallissa ensimmäisenä vaiheena on ongelman toteaminen, mikä meillä tarkoittaa toiminnan suunnittelua. Olemme tekemässä vanhusten kanssa seinätekstiiliä kankaanmaalauksen keinoin. Ensimmäisessä vaiheessa suunnitteleme, mitä teemme ja kuinka sen toteutus onnistuu vanhusten kanssa. Tähän vaiheeseen vaikuttavat kaikki määrittelemämme rajoitteet ja resurssit. Toisessa vaiheessa on Harrison (Anttila 1992, 97) maininnut ratkaisuehdotusten valinnan, mikä tässä työssä tarkoittaa mallikappaleiden tekoa ja suunnitelman kokeilemistä käytännössä. Tässä vaiheessa mietimme eri vaihtoehtoja toteutukselle, kokeilemme eri tekniikoita ja katsomme, kuinka niiden tekeminen onnistuu. Jos mallikappaleiden toteuttaminen

ei onnistu suunnitelmien mukaan, joudumme palaamaan ensimmäiseen vaiheeseen pohtimaan uusia ratkaisuja.

Löydettyämme kahden ensimmäisen vaiheen avulla sopivan toiminnan ryhmälle, voimme edetä seuraavaan vaiheeseen. Harrisonin mallissa (Anttila 1992, 97) kolmantena vaiheena on muodon antaminen käytännössä, joten me testaamme toimintaa käytännössä oikealle kohderyhmälle. Jos toiminta ei onnistu, joudumme palaamaan edelliseen vaiheeseen tekemään uusia mallikappaleita ja kokeiluita. Harrisonilla neljäntenä ja viimeisenä kohtana on testaus ja vertailu alkuperäiseen (Anttila 1992, 97). Sovelluksemme sisältää tässä kohtaa omat huomiot ohjauksesta sekä palaute vanhuksilta ja vanhustyöntekijöiltä. Omien huomioiden ja kokemusten avulla pyrimme arvioimaan onnistumistamme. Palaute auttaa kehittämään toimintaa sopivammaksi kohderyhmälle myöhempiä tapaamisia ajatellen. Viimeisenä vaiheena on paranneltu ohjaus kohderyhmälle, jolloin näemme, toimiiko palautteen ja huomioidemme avulla kehitetty toiminta. Kolme viimeistä vaihetta liittyvät toisiinsa, koska jokaisen ohjaukserran jälkeen joudumme palaamaan tilanteeseen arvioimaan onnistumista. Palautteiden ja huomioidemme perusteella parantelemme seuraavaa kertaa varten ohjausta, minkä jälkeen palaamme taas kolmanteen vaiheeseen.

2.2 Rajoitteet ja resurssit

Harrisonin mallissa on mainittu rajoitteet, jotka vaikuttavat suunnittelun vaiheisiin (Anttila 1992, 98). Sovelluksessamme on rajoitteista suurimpana *vanhusten toimintakyky*, koska se vaikuttaa kaikilta osin toiminnan onnistumiseen. Toimintakyky vaikuttaa esimerkiksi valitun *tekniikan soveltuvuuteen* ohjauksessa ja kohderyhmälle. Lisäksi rajoitteina ovat *tilojen käyttömahdollisuudet*, jotka vaikuttavat siihen, missä mitta-kaavassa pystymme seinätekstiiliä toteuttamaan. Teemme seinätekstiilit erillisistä paloista, koska työskentelytilat voivat olla pieniä, eikä pöytätilaa ole välttämättä suurien kappaleiden toteutusta varten. On otettava huomioon myös vanhusten liikkuminen, joka voi olla vaikeaa, joten työskentelyn olisi hyvä olla mahdollisimman paikallaan pysyvää.

Jottei palvelusta tule liian kallista, joudumme ajattelemaan toiminnan suunnittelussa *hintaa*. Rajoittavasti suunnitteluun vaikuttaa *kokemattomuutemme ohjauksesta tämän*

kohderyhmän kanssa. Meillä voi olla vääristyneitä käsityksiä vanhusten kanssa toimimisesta. Käsityksenä on, ettei vanhusten kanssa voi tehdä monipuolisesti tämänlaista toimintaa, kuitenkin jotkut vanhukset voivat olla hyvinkin näppäriä. Suunnitteluun vaikuttaa rajoittavasti *osallistujien saanti ja innokkuus.* Jos toimintaan ei ole tulossa osallistujia, tai he eivät ole innokkaita osallistumaan, rajoittaa se omaa toimintamahdollisuuttamme ja motivaatiota. Emme voisi toteuttaa lopullista seinätekstiä samankokoisena, jos osallistujia olisi suunniteltua vähemmän.

Resurssit ovat suuri vaikuttava tekijä suunnittelussa, kuten Harrison on mallissaan nimennyt (Anttila 1992, 98). Tässä resurssina suunnitteluun vaikuttavat *haastattelututkimuksen tulokset,* jotka antavat ammattilaisen näkökulman vanhusten kanssa toimimisesta, mitä ei välttämättä löydy teorian tiedosta. Resurssia on myös *tutkimustieto terapiamuodoista ja ikääntymisestä,* jotka ohjaavat meitä suunnittelemaan toimintaa sopivammaksi kohderyhmälle. Tieto ikääntymisestä vapauttaa suunnittelua, koska sen pohjalta saamme varmuutta toimia kohderyhmän kanssa. Terapioista kerätty tieto antaa meille suunnitteluun uusia näkökulmia. Olemme laittaneet sovellukseemme resurssihin *kankaanmaalauksen ja sen erikoistekniikoiden hallinnan,* mikä mahdollistaa monipuolisen ohjauksen ja uusien ideoiden esille tuomisen. *Materiaalien saatavuus ja sopivuus* vaikuttavat työn lopputulokseen. Materiaalien saatavuus vaikuttaa myös siihen, että voimme toteuttaa toimintaa muille ryhmille tulevaisuudessa, eli materiaaleja pystyy hankkimaan myöhemmin yksityishenkilönäkin. Resurssissa on otettu huomioon *omat suunnittelu- ja ohjaustaitomme.* Niistä saamme pohjaa toiminnan ja ohjauksen suunnittelulle sekä toteutukselle. Koska kummallakin on ohjauskokemusta, olemme valmiimpia toimimaan ohjaustilanteessa, vaikka kohderyhmä on uusi ja haastava. *Oma kiinnostuneisuutemme* vaikuttaa toiminnan järjestämiseen. Ollessamme kiinnostuneita pääsemme tavoitteisiin tehokkaammin.

Harrisonin mallissa on mainittu satunnaiset sivuhaitat ja lisäresurssit (Anttila 1992, 97). Meidän työssämme esiintyviä satunnaisia sivuhaittoja voi olla, ettemme saisi kiinnostuneita yhteistyökumppaneita. Vanhusten kanssa toimiessa saattaa tulla esille monia yllättäviä asioita, joita emme ole osanneet ottaa huomioon. Vanhukset eivät välttämättä ole ohjaustilanteessa yhteistyöhaluisia tai heidän fysiikkansa aiheuttaa yllättäviä ongelmia. Emme ole välttämättä osanneet huomioida kaikkia ikääntymiseen liittyviä seikkoja toimintaamme liittyen. Lisäresurssina voi ilmetä esimerkiksi mate-

riaalien saaminen palvelutalon puolesta. Silloin meidän ei tarvitsisi itse hankkia materiaaleja osallistujille. Voimme saada ohjaustilanteeseen apua palvelutalon omalta henkilökunnalta, jolloin voimme keskittyä kankaanmaalauksen opastukseen emmekä niinkään vanhuksien toimintakykyyn.

3 TERAPIAMUODOT

Koska opinnäytetyössämme ohjauksellinen näkökulma liittyy taide- ja musiikkiterapiaan sekä väreihin, on hyvä pohtia lähemmin niiden soveltuvuutta ohjaukseen. Taideterapiassa yhdistyvät taiteellinen luomisprosessi ja värien käyttö. Väreillä on monia eri vaikutuksia ihmiseen, niin psykologisesti kuin symbolisestikin (Töyssy ym. 1999, 184). Taiteellinen luomisprosessi yhdistyy tässä työssä kankaanmaalaukseen, joka on vähemmän käytetty tekniikka taideterapiassa. Tätä kautta se yhdistyy myös alaamme. Tavoitteenamme on ilon ja onnistumisen tunteen aikaansaaminen. Taideterapia on myös hyvä suunnittelun lähtökohta, koska toteutettavan työn laadulla ei ole merkitystä, kukin tekee tavallaan. Lisäksi taideterapian tavoitteena on elämän laadun kohentaminen. (Lieppinen & Wilman 2008, 10.) Elämänlaadun parantaminen liittyy myös gerontologisen hoitotyön perustavoitteisiin (Sarvimäki 2008, 28). Valintaamme tukee myös se, että musiikki ja kuvataide ovat taidemuotoja, jotka soveltuvat hyvin vanhuksille riippumatta fyysisestä ja kognitiivisesta toimintakyvystä (Blomqvist & Hovila 2005, 51). Liikasen (2010, 29) mukaan maalaaminen ja musiikki lisäävät hyvinvointia myös hoitolaitoksissa. Musiikkiterapian olemme ottaneet mukaan, koska Karvisen (1994, 13 - 14) mukaan musiikin käyttö lisää iloa ja vie huomion pois vanhusten fyysisistä puutteista.

3.1 Taideterapia

Taideterapia on hoitomuoto, jota käytetään psyykkisten ja sosiaalisten ongelmien ratkaisussa esimerkiksi ennaltaehkäisyssä, parantamisessa tai kuntoutuksessa. Taideterapia sopii kaiken ikäisille, ja kaikille ryhmille on olemassa erilaisia tapoja taideterapian toteuttamiseen. Taideterapia ei sinänsä ratkaise ihmisen psyykkisiä ongelmia vaan tukee ja vahvistaa ihmisen itsetuntoa ja auttaa henkilöä löytämään omat voimavaransa ja sitä kautta omien psyykkisten ongelmien käsittely on helpompaa. Kulttuuri- ja taidetoiminta vaikuttavat ikäihmisen terveyteen myönteisesti. Ruotsissa vuonna 2001

tehdyn väitöstutkimuksen mukaan kulttuuritoimintaan osallistuvilla on todettu verenpaine- ja verenkierto-ongelmien sekä sydän- ja verenkierotautien vähenemistä. (Hohenthal-Antin 2006, 27 - 28.) Taideterapia on tähän työhön sopiva lähtökohta, koska toiminnan tarkoituksena on olla ennalta ehkäisevää ja itsetuntoa vahvistavaa. Taidetta tehdessä vanhuksilla pääsevät parhaimmillaan irti ajasta ja paikasta tuntien näin terveydentilansa paremmaksi. Lisäksi taide antaa elämälle merkitystä, iloa ja kauneutta (Hohenthal-Antin 2006, 32). Työssämme on tavoitteena saada vanhuksista esille luovuutta, ja että he pääsisivät syvemmälle tekemiseen, mikä vaikuttaa heihin positiivisesti.

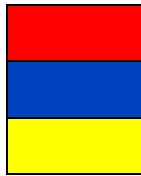
Taiteen keinoin voi lievittää yksinäisyyttä ja nimenomaan ryhmässä tehden (Hohenthal-Antin 2006, 30). Terapiaa voidaan tehdä joko yksilöllisesti tai ryhmässä. Terapiassa ei tarvitse olla kuvallisen ilmaisun mestari. Ainoastaan innostus ja kiinnostus käsillä tekemiseen ovat avainasioita taideterapiassa. Kuvataideterapiassa työn lopputuloksella ei ole oikeastaan merkitystä vaan tekemisprosessilla on ihmistä eheyttävä merkitys. (Rankanen ym. 2007, 56.) Putkisaaren (2010) mukaan työn valmistuttua asiakas kertoo terapeutille omasta työstään sekä sen luomista tunteista ja mielikuvista. Kuvaa ei niinkään analysoida vaan tärkeämpää on kuvan merkitys tekijälle. Loppukeskustelussa jutellaan siitä, millaisia tunteita terapia herätti ja miltä se asiakkaasta tuntui. Tarkoituksenamme on aikaansaada keskustelua vanhusten tekemistä maalauksista ja mahdollisesti myös heidän muistoista. Päällimmäisenä tarkoituksenamme on vahvistaa vanhusten itsetuntoa luovuuden avulla.

3.2 Värit

Värit ympäröivät meitä kaikkialla ja vaikuttavat ihmisiin monin tavoin. Värejä voidaan tutkia monien eri tieteenalojen kautta kuten esimerkiksi fysiikan, kemian ja psykologian. Yhdenmukaista tietoa väreistä ja niiden vaikutuksista ei kuitenkaan ole vaan eri koulukunnat tulkitsevat niitä tavallaan. Se kuitenkin tiedetään, että värit vaikuttavat ihmiseen. Psykologisesti värit vaikuttavat ihmisen hyvinvointiin, tunteisiin, tunnelmiin, mielialoihin, vireyteen ja viihtymiseen. Usein väreistä syntyvät kokemukset ja mieltymykset ovat yksilöllisiä. Yksilö kuitenkin oppii kulttuurinsa kautta tiettyjen värien merkitykset ja tehtävät. Eri kulttuureissa eri värit voidaan kokea ja tulkita eritavoin, tällöin puhutaan värien symboliikasta. (Töyssy ym. 1999, 184.) Käytämme työs-

sämme puhtaita värejä, koska niille on selkeämmät värisymboliset merkitykset. Näin voimme hyödyntää värien tuomia positiivisia tunteita.

Töyssyn ym. (1999, 184) mukaan pääväreistä (punainen, sininen, keltainen) (KUVA 1) ja niiden väliväreistä (oranssi, violetti, vihreä) (KUVA 2) onkin tehty lukuisia symbolisia tulkintoja siitä, millä tavoin ne vaikuttavat ihmiseen ja mitä ne kertovat ihmisestä. Tarkoituksenamme ei ole analysoida ihmistä, joka käyttää värejä, vaan aikaansaada väreiltään sopiva seinätekstiili.

KUVA 1

KUVA 2

Töyssyn ym. (1999, 184) mukaan punainen on rakkauden ja intohimon väri, se voi myös olla ärsyttävä ja hyökkäävä. Sininen on rauhoittava ja viilentävä väri, se symbolisoi uskollisuutta mutta on myös etäännyttävä väri. Keltainen on puolestaan lämmitävä ja lähentävä väri, sen sanotaan vähentävän masennusta. Vihreän sanotaan olevan luonnon väri, se rauhoittaa ja viilentää sekä edistää keskittymistä. Oranssi on voimakas ja lähentävä väri, tosin suurina pintoina ärsyttävä ja painostava. Oranssin sanotaan olevan juhmallinen väri. Violetti on luonteeltaan lähentävä, mutta viilentävä väri. Violetista sanotaan, että se on hiljaisuuden ja katumuksen väri. Tieto värien keskeisimmistä merkityksistä auttaa meitä suunnittelussa sekä voimme ohjailta vanhuksia työskentelemään värien innoittamana. Edwardsin (2006, 172) mukaan tulkinnat voidaan kuitenkin tehdä vain puhtaista väreistä. Värien kylläisyyksiä ja valoisuuksia vaihdeltaessa saadaan tehtyä väreille aivan uudenlaisia merkityksiä. Vaaleat värit ovat tunnetilaltaan maltillisia, kun taas kirkkaat värit ovat tunnetilaltaan kiihkeitä. Värien yhdistely yhdistää myös niiden symboliset ominaisuudet.

Tarkoituksenamme on aikaansaada onnellisuuden tunnetta tuova työ, johon voidaan vaikuttaa muun muassa juuri värivalinnoilla. Puhtaat ja heleät värit ovat vaikutukseltaan myönteisiä ja elvyttäviä (Elonpyörä 1971/2). Emme aio käyttää mustaa ja valkoista työskentelyssä, ainoastaan laimennamme värien kirkkausastetta vedellä tai laimennusaineilla. Lieppisen ja Wilmannin (2008, 17 - 18.) mukaan taideterapiassa olisi hyvä pyrkiä käyttämään paljon puhtaita pää- ja välivärejä, koska ne auttavat ihmistä

ilmaisemaan itseään ja omia tunteuksia tehokkaimmin. Hyttisen (2008, 48) mukaan ikääntyessä harmaan eri sävyjen erottaminen toisistaan vaikeutuu iän myötä. Näistä syistä suosimme vanhusten kanssa työskennellessä kirkkaita ja puhtaita värejä.

3.3 Musiikkiterapia

Musiikkiterapia on hoitomuoto, jossa käytetään hyödyksi musiikin sanatonta kieltä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineenä. Musiikki on jokaiselle ihmiselle henkilökohtainen asia ja jokainen kokee sen yksilöllisesti mielessään. Musiikkiterapia sisältää musiikin erilaisia tekniikoita ja menetelmiä, joita käytetään terapeuttisen avun toteuttamiseksi. Musiikkiterapian avulla yritetään poistaa tai lieventää ihmisen henkisiä ongelmia. (Ahonen 2000, 30 - 31.) Medinan ym. (2005, 80) mukaan musiikin terapeuttisella käytöllä voi vähentää masennusta, parantaa elämänlaatua, lisätä sosiaalista kanssakäymistä ja itsenäisyyttä sekä parantaa itsetuntoa.

Musiikkiterapia sopii kaikille ja kaiken ikäisille ihmisille. Musiikkiterapia ja terapeuttinen musiikki ovat kaksi eri asiaa. Terapiassa toimii ammattitaitoinen terapeutti, kun taas terapeuttisesta musiikista voi nauttia kuka vaan, joka harrastaa musiikkia jollain tavoin. (Ahonen 2000, 22.) Tässä työssä käytämme terapeuttista musiikkia, emme luo musiikkia vaan keskitymme sen kuunteluun. On myös terapiamuotoja, joissa yhdistellään eri taiteenaloja esimerkiksi musiikki- ja taideterapiaa yhdessä (Ahonen 2000, 34). Myös Hohenthal-Antinin (2006, 63) mukaan musiikilla on hyvä stimuloida sisäisiä mielikuvia, minkä jälkeen niitä on helpompi tehdä kuviksi. Ohjaustilanteessa aiomme käyttää musiikkia ja taidetta yhdessä hyödyntääksemme kummankin terapian positiivisia vaikutuksia.

Muistojen herättely ja niiden tuominen esiin on vanhusten musiikkiterapian tärkein osa-alue. Tärkeää musiikin valinnassa on se, että vanhukset ovat yksilöitä, ja jokaisen musiikkimakukin on yksilöllinen. Tämä asia tulisi ottaa huomioon aina terapiaa suunniteltaessa. (Bojner-Horwitz & Bojner 2007, 103 - 104.) Tarkoituksena on tehdä ohjauskerroista musiikkivalinnalla ilmapiiriltään avoimia ja rentoja. Näin saataisiin aikaan mahdollisimman vapaata keskustelua muistoista ja luotua vapautuneemmin taidetta. Musiikki, jonka katsomme olevan hyvää kohderyhmälle, on sanatonta tai sellaista, ettei laulun sanoihin pysty takertumaan. Pyrimme valitsemaan musiikin, joka toisi

kohderyhmälle uusia elämyksiä ja tunteita. Valinta on tehtävä kuitenkin niin, että musiikki ei ole liian vierasta tai erikoista.

4 IKÄÄNTYMISEN TUOMAT MUUTOKSET

Kohderyhmäksi valitsimme vanhukset ja heidän viriketoimintansa palvelutaloissa. Vanhuksille on helpompaa suunnitella toimintaa, joka sopii sekä miehille että naisille kuin esimerkiksi keski-ikäisille. Käsittäksemme palvelutaloissa ei ole kovinkaan paljon käsityötoimintaa, vaan enemmänkin toiminta painottuu askarteluun. Kohderyhmää miettiessä halusimme myös haastetta ohjaukseen. Pystyäksemme suunnittelemaan vanhuksille sopivaa toimintaa on meidän otettava selvää ikääntymisen muutoksista, ja kuinka se vaikuttaa vanhusten toimintakykyyn. Lähdesmäen ja Vornasen (2009, 17) mukaan vanhusten tähän kuuluvat fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja hengellinen toimintakyky. Nämä kaikki vaikuttavat toisiinsa ja kokonaisuuteen puhuttaessa vanhusten toimintakyvystä. Keskitymme työssämme fyysiseen ja psyykkiseen toimintakyvyn perehtymiseen sekä vanhusten ohjauksen erityispiirteisiin.

4.1 Fyysinen ikääntyminen

Carrollin ja Bruen (1993, 39) mukaan ihmisen toimintakyky ja fyysisuus heikentyvät iän myötä. Fyysiseen toimintakykyyn vaikuttavat motoriikka, liikkuminen, tasapaino ja voima, jotka kaikki heikkenevät iän myötä (Medina ym. 2005, 60). Toimintakyvyn heikentyessä ihminen tarvitsee pikku hiljaa yhä enemmän ja enemmän apua päivittäisessä toiminnassaan. Biologisesti vanheneminen johtuu solujen toimintakyvyn heikkenemisestä eli elimistö ei tuota soluja enää riittävän paljon. Stressin on sanottu myös edistävän vanhenemistä. Solujen ollessa vähäisiä heikentyy ihmisen toimintakyky vähitellen, ja ihmisellä alkaa esiintyä erilaisia sairauksia. Tavanomaisimpia vanhusten sairauksia ovat vatsan, sydämen- ja hengityselimistön sairaudet, pään, hermoston sekä tuki- ja liikuntaelimistön sairaudet. (Carroll & Brue 1993, 39.) Tuki- ja liikuntaelimistöön liittyy myös heikkenemistä, joka meidän tulee ottaa huomioon toimintaa suunniteltaessa, kuten käsien motoriikka ja vanhusten jaksamiseen tehdä käsillä. Luusto ja lihassmassa alkavat vähetä iän myötä, jolloin ryhti huononee. Lihassmassan väheneminen johtaa lihasvoiman ja lihasten reagoitavuuden heikkenemiseen. Nivelten liikkuvuus huonontuu iän myötä, joka vaikuttaa kaikkeen liikkumiseen. (Medina ym.

2005, 22-25.) Edellä mainitut vaikuttavat siihen, minkä kokoinen työskentelyalue kullakin voi olla sekä kuinka pitkään ja miten raskasta työskentelyä vanhuksat voivat tehdä. Meidän on myös otettava huomioon Carrolin ja Bruen (1993, 37) mainitsema pää- ja hermostoalueille liittyvät heikentymiset kuten esim. näkö, kuulo ja muisti.

Hervosen ym. (1998, 76) mukaan riittävän kirkas valaistus on erityisen tärkeää ikäihmisen näkemisen kannalta. Tämä meidänkin on otettava huomioon suunnitellessamme ohjausta. On suunniteltava toiminta niin, ettei tehdä mitään kovin tarkkaa työskentelyä. Ei ole tarkoitus, että vanhuksat turhaantuvat siihen, etteivät näe kunnolla. Elorannan ja Punkasen (2008, 11) mukaan iän myötä värien erottaminen heikkenee, erityisesti sinisen värin. Hyttisen (2008, 48) mukaan kontrasteja on vaikeampi erottaa iän myötä. Värien valinnalla pyrimme välttämään näitä ongelmia.

Kuulo heikkenee vähitellen, ja joka neljännes 60 – 70 - vuotiaista kärsii kuulovaikeuksista. Huonokuuloisilla on vaikeuksia erottaa säveliä sekä vaikeuksia sanojen ymmärtämisessä. Ihmisäänen taajuuden aistiminen heikkenee ensimmäisenä. Huonokuuloisten aikuisten on yleensä vaikea myöntää ongelmaa, ja tästä voi syntyä väärinkäsityksiä. Huonokuuloiset vetäytyvät sosiaalisesta kanssakäymisestä, koska eivät pysty enää seuraamaan ympärillä tapahtuvaa toimintaa. Suun, huulten ja kasvojen liikkeet sekä ruumiin kieli, eleet ja ympäristö auttavat huonokuuloista ymmärtämään paremmin. Taustamelua olisi myös hyvä vähentää. Huonokuuloisen kanssa keskusteltaessa on otettava huomioon, ettei puhu liian nopeasti tai hitaasti, koska se vääristää ääntä ja vaikeuttaa suun liikkeiden tulkitsemista. Sopiva puhe-etäisyys olisi noin metrin päässä kuulijasta, myös tässä olisi hyvää olla riittävä valaistus. (Hervonen ym. 1998, 76 - 79.) Kuuloon liittyvät asiat ovat olennaisia, ja ne on huomioitava ohjaustuntien suunnittelussa ja järjestettäessä. Ryhmä ei saa olla liian suuri, jotta kaikki pystyvät olemaan tarpeeksi lähellä. Ryhmään osallistujien on syytä nähdä kasvomme, jotta pystyisivät tulkitsemaan kasvon ja suun liikkeitä tarvittaessa. Taustamelua ohjeistustilanteessa on hyvä välttää ja on syytä puhua ja artikuloita selkeästi sekä riittävän hitaasti.

Ihmisellä on kolme eri muistijärjestelmää; aistimuisti, työmuisti ja pitkäkestoinen muisti. Aistimuistissa muisto säilyy tarkkana sekunnin verran ja toimii aistien antamien signaalien varassa. Valikoiva tarkkaavaisuus heikkenee iän myötä ja näin ollen ei kyetä sulkemaan taustamelua pois ja keskittymään pelkästään olennaisiin asioihin.

(Hervonen ym. 1998, 105 - 106.) Työmuisti on ohjaustilanteen suunnittelun kannalta kaikista olennaisin. Hervosen ym. (1998, 106 - 108) mukaan kaikki tieto menee työmuistin kautta pitkäkestoiseen muistiin tai suodattuu pois sieltä. Työmuistin kyky tallentaa tietoa on hyvin pieni, 5 - 10 erillistä sanaa, lukua tai muistamisen kohdetta, jotka kestävät muistissa parhaimmillaan 30 sekuntia. Työmuistin kapasiteetti supistuu vanhetessa entisestään. Näin ollen kyky käsitellä useita asioita samanaikaisesti heikkenee. Tarvitaan useampia toistokertoja ja pienempiä tietomääriä kerralla, jotta tieto painuu pitkäkestoiseen muistiin. Pitkäkestoinen muisti on rajaton varasto tietoa, joka on mennyt sinne läpi elämän. Pitkäkestoiseen muistiin tieto menee suodattimen läpi ja myös kaivautuu sieltä mieleen saman suodattimen läpi. Suodatin tukkeutuu iän myötä, ja näin ollen asioiden mieleen palautuminen hidastuu samassa kuin mieleen painautuminenkin. Ohjeistaessamme vanhuksia on otettava muistin toiminta huomioon. Ohjeiden on oltava lyhyitä ja selkeitä, niitä on toistettava tarvittaessa useitakin kertoja.

4.2 Psyykinen ikääntyminen

Ihmisen ollessa psyykkisesti tasapainossa hän kykenee toimimaan tehokkaasti ja järkevästi. Hän tuntee itsensä hyväksi ja ajattelee asioista positiivisesti. Erilaiset elämänmuutokset aiheuttavat vanhuksille stressiä, jolloin psyykinen sairastuminenkin on mahdollista. (Viljaranta 1991, 26.) Ahosen (2000, 286) mukaan elämänmuutoksia ovat esimerkiksi terveydentilaan sopeutuminen, sosiaalisen aktiivisuuden ylläpitäminen ja omaan ikäryhmään liittyminen. Hyttisen (2008, 48) mukaan terveydentilan muutoksia voivat olla ryhtimuutokset, liikkeiden hidastuminen, jäykkyys ja vapina. Muutokset voivat aiheuttaa vanhuksille kiusallisen ja epävarmuuden tunteen.

Mielekkääseen ja tarkoituksenmukaiseen elämään on pyrittävä niin nuorten kuin vanhustenkin kanssa. Kiire ja laitostuminen ovat johtaneet vanhuksilla masentuneisuuteen. Vanhus tarvitsee ympärilleen tukea ja turvallisen ympäristön. Laitoksissa vanhukset rutinoituvat laitoksen luomiin aikatauluihin ja menettävät itsemääräämiskykyään, jolloin vahva minäkuva rapautuu. (Viljaranta 1991, 39 - 40.) Ihminen tuntee olevansa arvostettu, kun hänellä on jotain, missä voi olla aktiivisesti mukana. Etenkin vanhuksille tämä on tärkeää, koska muu aktiivisuus vähenee. (Ahonen 2000, 287.) Ystävällisyydellä ja erilaisilla rutiineista poikkeavilla asioilla voidaan vahvistaa vanhuksen itsetuntoa, joka puolestaan nostaa vanhuksen jaksamiskykyä ja halua toteuttaa

itseään. (Carroll & Brue 1993, 136 - 137.) Opinnäytteeseemme liittyvä ohjaustoiminta tarjoaa nimenomaan rutiineista poikkeamista.

4.3 Ikääntyvien ohjaus

Ikääntyvien ohjauksessa, kuten kaikkien muidenkin ryhmien ohjauksessa, on otettava huomioon, että ihminen on psyykkinen, fyysinen ja sosiaalinen kokonaisuus. Vanhusten ohjaamisessa on tärkeää muistaa, että he ovat kaikki erilaisia ja nämä erilaisuudet on otettava huomioon. Psykkisellä puolella vanhusten ohjaamisessa olisi tavoiteltavaa, että vanhukset kokisivat ohjauksen mielekkääksi. He saisivat toiminnasta iloa ja virkistystä, onnistumisen kokemuksia ja tuntisivat itsensä yksilöiksi. (Karvinen 1994, 13 - 14.) Vanhukset kokevat myös tärkeäksi, että heidän töitään tuodaan esille, ettei niitä ole tehty vain ajankuluksi (Hohenthal-Antin 2006, 61). On siis hyvä, että olemme tekemässä seinätekstiä, koska näin vanhusten kädenjälki pääsee näkyville ja tuo arvostusta heidän tekemälleen työlle. Fyysiset tavoitteet ovat vanhusten kohdalla enemmän muistin ja päättelykyvyn osa-alueella. Luovuuden harjoittaminen lisää ja parantaa muistia sekä tekee toiminnan tekemisestä mielenkiintoista. Itsenäisyyden ja aloitekyvyn tukeminen auttavat vanhusta rohkaistumaan ja tekemään asioita reippaammin ryhmätilanteissa. (Karvinen 1994, 13 - 14.) Hohenthal-Antinin (2006, 40) mukaan luovuus vaatii aikaa ja vapautta. Näin ollen meidänkin on tehtävä ohjaushetkestä mahdollisimman kiireetön. On pyrittävä siihen, että jokaisella on riittävästi aikaa työskennellä.

Karvisen (1994, 13 - 14) mukaa varsinainen toiminta olisi hyvä aloittaa ensin jostain tutusta asiasta ja edetä vähitellen kohti uutta. Uuden oppiminen on vanhuksille mielekästä, kun ryhmässä vallitseva ilmapiiri on rohkaiseva, lämmin, tasa-arvoinen, salliva ja vapaa suorituspainesta. Vanhukset olettavat, että ohjaajalla on kaikki ideat valmiiksi mietittynä ja he vain toteuttavat ne. Juuri tämän takia vanhusten ohjaus on haastavaa, koska ohjaajan on osattava tukea riittävästi ryhmäläisten itsenäisyyttä, työtapoja ja heidän omaa luovuuttaan. Ohjaustoiminnan aluksi on tarkoitus tehdä lämmittelyä paperille, joka on tuttua toimintaa. Tämän jälkeen etenemme kankaanmaalaukseen, joka on uudempaa ja haastavampaa. Hohenthal-Antinin (2006, 61) mukaan ikäihmiselle on suuri kynnys lähteä maalaamaan, ja hän kaipaa ohjaajalta paljon kannustusta, iloista mieltä sekä uskoa vanhuksiin ja olla oikeasti läsnä tilanteessa. Pyrimme ole-

maan tukena ja kannustamaan vanhuksia itse tekemiseen sekä luovuuteen antamalla mahdollisuuksilla. Näytämme esimerkkejä siitä, mitä voidaan tehdä, mutta emme anna valmiita toimintamalleja tekemiseen.

Taideterapiatunti etenee tietyllä kaavalla, se alkaa rauhoittumishetkellä, jolloin kysellään asiakkaan kuulumisia ja muita yleisiä asioita. Seuraavaksi otetaan esille aihe, jota aletaan työstää. Aihe voi tulla asiakkaalta itseltään tai ohjaajalta. Työskentelyvaihe seuraa aiheenantoa, ja silloin asiakas itse työskentelee ja toteuttaa työtään itsenäisesti ohjaajan seurattuna. Inspiraation saamiseksi apuna voidaan käyttää erilaisia kuvia, tekstejä, runoja tai musiikkia. Työn valmistuttua tulee jakamisvaihe, jossa tekijä kertoo omasta työstään ja sen luomista tunteista sekä mielikuvistaan. Loppukeskustelussa jutellaan siitä, millaisia tunteita terapia herätti ja miltä se tekijästä tuntui. Terapia ei saisi koskaan tuntua ikävältä tai kiusalliselta, eikä tekijää saisi koskaan hoputtaa tekemisessään, koska jokainen yksilö tekee terapian omalla tahdillaan. (Penttinen 2007.) Aiomme pitää taideterapiatunnin rakenteen mielessämme suunnitellessamme ohjaustunnin rakennetta ja hyödyntää rakenteesta joitakin osia ohjauksessamme.

Liebmann (2002) on esitellyt erilaisia taideterapian menetelmiä erilaisten ryhmien kanssa. Teoksesta löytyi meillekin joitakin käyttökelpoisia ideoita. Druckerin (2002, 83 - 84) mukaan taideterapiaistunnon aluksi yleensä on lämmittelytehtävä ja tämä on erityisin tärkeä varsinkin ryhmätapaamisissa, jotta ihmiset pääsisivät osallistumaan ryhmän toimintaan. Esimerkkejä tämänlaisista tehtävistä ovat paperi kiertää, täydennä kuvio ja nimen kirjoittaminen. Kun paperi kiertää, jokainen piirtää siihen oman osansa ja näin kukaan ei omista kuvaa. Kuvion täydentäminen on hyvä siitä syystä, että paperilla on jo jotain, näin on helpompi lähteä liikkeelle. Oman nimen kirjoittaminen eritavoin on hyvää lämmittelyä, koska siinä voi käyttää luovuutta. Akvarellimaalaus on hyvä työtapa, koska se on kevyttä ja antaa mahdollisuuden olla vapaampi kuin muilla tekniikoilla työskennellessä (Hohenthal-Antin 2006, 62). Myös tässä käytämme paperille tehtävissä harjoituksissa akvarellitekniikkaa, se muistuttaa kankaanmaalausta. Vanhukset oppivat jo paperille maalatessaan, ettei kankaallekaan saa välttämättä tehtyä tarkkoja yksityiskohtia.

5 AINEISTONKERUUMENETELMÄ

Aineistonkeruumenetelmänä käytämme haastattelua. Haastattelu toteutetaan teema-haastatteluna valittujen palvelutalojen henkilökunnan edustajille. Tällä pyrimme selvittämään käsityötoiminnan tarvetta ja järjestämistä sekä tietoja, mitä olisi hyvä huomioida vanhusten kanssa toimiessa. Haastattelusta saatujen tietojen avulla pyrimme suunnittelemaan toimintaamme kohderyhmälle sopivammaksi. Haastattelun analysoimme aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla.

5.1 Haastattelu

Eskolan ja Suorannan (1998, 86) mukaan haastattelu on Suomessa yleisin tapa kerätä laadullista aineistoa. Haastattelu on keskustelu, joka tapahtuu tutkijan toimesta ja johdattamana. Haastattelu on informaation keräämistä ja ennalta suunniteltua päämäärähakuista toimintaa (Hirsjärvi & Hurme 2000, 42). Tässä tutkimuksessa informaation tarve koskee vanhusten toimintakykyä ja huomioitavia asioita vanhusten kanssa toimimisesta. Tavoitteena on saada kokonaiskäsitys, siitä millaista toimintaa on hyvä järjestää ja miten vanhusten kanssa kannattaa toimia. On olemassa erilaisia haastattelumuotoja, joista yleisimmin käytettyjä ovat lomakehaastattelu, teemahaastattelu ja syvähaastattelu. Niillä kaikilla haetaan vastauksia eri ongelmiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74.) Haastattelussa aineistonkeruun apuna käytetään yleensä haastattelijan muistiinpanojen lisäksi äänitystä, videointia tai valokuvausta. Lisäksi haastattelijan on syytä tehdä omia muistiinpanoja tilanteesta. (Anttila 2005, 196.) Kun haastattelu äänitetään, saadaan tallennettua keskustelu vapaammin ja tarkemmin ilman suuria katkoja (Hirsjärvi & Hurme 2000, 92). Aiomme äänittää haastattelut, jonka jälkeen voimme kirjoittaa auki haastatteluaineistot. Tällöin kaikki huomioit tallentuvat paremmin kuin jos tehtäisiin haastattelutilanteesta muistiinpanoja.

Hirsjärvi ja Hurme (1995, 15) ovat vertailleet kyselylomakkeen ja haastattelun eroja. Haastattelua tukeviksi asioiksi on listattu suurempi mahdollisuus motivoida, kysymysten tulkinta on joustavampaa ja sallii täsmennyksen. Haastattelun avulla saadaan kuvaavia esimerkkejä. Punnitsimme haastattelun ja kyselytutkimuksen välillä melko pitkään mutta päädyimme haastatteluun. Mielestämme haastattelun tekeminen antaa meistä motivoituneemman kuvan kuin pelkän kyselylomakkeen lähettäminen. Pys-

tymme paremmin perustelemaan haastateltavalle toimintamme tärkeyttä ja näin saamme haastateltavan motivoitua haastatteluun. Samalla pääsemme katsomaan paikkaa, johon olemme menossa ohjausta järjestämään. Näin ollen saamme juuri kyseiseen paikkaan sopivan toiminnan ja toteutettavan työn.

Haastattelumuodoista päädyimme teemahaastatteluun. Tämä haastattelutyyppi on avoimempi kuin lomakehaastattelu ja rajatumpi kuin syvähaastattelu. Tälle menetelmälle on tyypillistä kohdentaa keskustelu tiettyihin teemoihin. Teemahaastattelulla korostetaan haastateltavien elämysmaailmaa ja heidän tarinoitaan tilanteista. (Hirsjärvi & Hurme 1995, 35 - 36.) Opinnäytteeseemme tämä haastattelutyyppi sopii erityisen hyvin, koska sen avulla saamme kattavasti tietoa esimerkiksi vanhusten kanssa toimimisesta. Teemahaastattelussa on etukäteen määritelty aihepiirit, jotka käydään läpi haastattelun aikana, kuitenkin kysymysten tarkkaa muotoa tai järjestystä ei ole määritelty (Eskola & Suoranta 1998, 87). Teemahaastattelussa haastatteliija voi syventää keskustelua, jos sille on tarvetta ja kiinnostusta (Hirsjärvi & Hurme 1995, 42). Syvennyksen avulla saamme juuri sen tiedon jota olemme hakemassa haastattelulla. Haastattelun tarkoitus on kartoittaa haastateltavien kokemuksia vanhusten parissa työskentelestä, joten tämä tukee teemahaastattelun valintaa.

5.2 Haastattelun suunnittelu

Ennen haastattelun rungon laatimista on oltava hypoteesi, ennakko-oletus, johon halutaan vastauksia (Hirsjärvi & Hurme 1995, 40). Tässä työssä hypoteesi on, ettei vanhuksille tarjota käsityöpainotteista viriketoimintaa, ja että palvelutaloissa olisi tällaiselle tarvetta. Hirsjärvi ja Hurme (1995, 42) ovat eritelleet teema-alueiden suunnittelua seuraavasti: tutkimusongelma, ilmiöiden pääluokat, teema-alueet ja lopuksi kysymykset. Kysymysten tulisi muovautua vasta haastatteluvaiheessa. Emme määrittele tässä teemoja, joista keskustelemme kuin teemahaastattelussa kuuluisi. Teemme ennemminkin kysymyksiä, joita voimme tarkentaa lisäkysymyksiä avulla.

Haastattelurungon suunnittelussa (LIITE 3) käytimme pohjana Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 67) esimerkkiä teemahaastattelun rungosta. Siinä selvitetään haastateltavan taustatietoja, tutkimuksen pääaluetta, perusteluja/tarkennuksia ja lopuksi käsityksiä/kokemuksia. Tässä tutkimuksessa taustatietojen tarkoitus on selvittää haastatelta-

vien asiantuntijuutta ja sitä kautta tietojen luotettavuutta, johon vaikuttaa muun muassa työkokemuksen pituus. Lisäksi haluamme saada selville yleisesti viriketoiminnasta ja vanhusten kanssa työskentelystä sekä käsityöviriketoiminnasta ja erityisesti suunnittelemamme toiminnan kiinnostavuudesta. Haastattelun avulla pyrimme saamaan laajan käsityksen paikan viriketoiminnan järjestämisestä sekä työntekijän omista intresseistä toiminnan järjestämiseen. Haastattelulla haluamme myös selvittää, onko juuri meidän suunnittelema toiminta tervetullutta palvelua.

5.3 Haastattelun toteutus

Haastattelijoiden valinta muovautui sen mukaan, mitkä palvelutalot olivat kiinnostuneita ideastamme. Olimme jo keväällä kyselleet kiinnostusta aiheesta sähköpostitse (LIITE 1). Saimme paljon positiivista palautetta ja ideamme kiinnostivat vastaajia. Syksyllä 2010 lähetimme kolmelle kiinnostuneelle palvelutalolle sähköpostia tarkentaaksemme opinnäytetyömme ideaa ja heidän valmiutta lähteä mukaan projektiin (LIITE 2). Kahden kohteen kanssa saimme sovittua haastatteluajankohdan nopeasti. Kolmaskin kohde otti yhteyttä, mutta hieman liian myöhään, koska olimme ehtineet sopia aikataulusta jo kahden muun paikan kanssa. Emme ottaneet kolmatta ryhmää, koska työmäärä olisi ollut liian suuri opinnäytetyön laajuuteen nähden, eikä se olisi sopinut aikatauluunne.

Päädyimme haastattelemaan kunnallisen palvelutalon Karpalokodin johtajaa ja yksityisen palvelukoti Rede-Riikan vastaavaa sairaanhoitajaa. Haastattelut toteutettiin Karpalokodissa 16.8.2010 ja Rede-Riikassa 17.8.2010. Kummassakin haastattelussa äänitimme haastattelun sekä teimme joitain muistiinpanoja. Karpalokodissa haastattelun alku oli hieman vaisua, koska tämä oli meille ensimmäinen haastattelutilanne. Haastattelun edetessä tunnelma vapautui ja haastateltavalta alkoi tulla enemmän kertomuksia kysymysten ympärille. Tässä haastattelussa ei edes kaikkia kysymyksiä tarvinnut kysyä, koska haastateltava kertoili omatoimisesti asioista. Haastattelun loppuksi kävimme katsomassa Karpalokodin tiloja, mihin tekstiili voitaisiin laittaa ja missä toteutus onnistuisi. Samalla haastateltava antoi ideoita toteutettavista teemoista. Rede-Riikkaan mennessä olimme jo varmempia haastattelutilanteesta ja näin ollen se onnistui alusta lähtien melko hyvin. Tässä kohteessa haastateltava oli vähäsanaisempi ja näin ollen kaikille kysymyksille tuli käyttöä ja jouduimme tekemään hieman lisäky-

symyksiäkin. Myös siellä katsoimme lopuksi seinätekstilille paikkaa ja minkälaiset tilat olisi käytössä toiminnan toteutukselle. Vaikka haastateltavat olivat erilaisia, saimme silti esille kaiken haluamamme tiedon.

5.4 Sisällönanalyysi

Tuomen ja Sarajärven (2009, 103, 108 - 109) mukaan sisällönanalyysi on menettelytapa, jolla analysoidaan dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Tällä analyysillä pyritään saamaan dokumentista lyhennetty ja tiivistetty muoto esille. Analyysin tarkoituksena on luoda selkeä ja tiivistetty sanallinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Analyysiä tehdessä aineisto hajotetaan palloiksi, joista kootaan uusi looginen kokonaisuus. Tämä tehdään, jotta aineistosta voidaan tehdä selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä. He näkevät sisällönanalyysin kolmi-vaiheisena prosessina. Ensin aineisto pelkistetään, sitten ryhmitellään ja lopuksi tehdään aineistosta kokoavia käsityksiä. Haastatteluaineisto on ensin kirjoitettava auki eli litteroitava, jotta sitä voidaan analysoida. Pelkistäminen tarkoittaa aineistosta turhan pois karsimista, tätä vaihetta ohjaa tutkimustehtävä. Tässä työssä aineistona on haastattelumateriaali, joka kirjoitetaan auki nauhoitetusta muodosta. Tämän jälkeen karsimme sieltä ylimääräistä aineistoa pois, esimerkiksi tutkimustehtävän ulkopuolisia kommentteja. Keskitymme etsimään aineistosta vastauksia haastattelussa tekemiimme kysymyksiin.

Aineiston pelkistämisen jälkeen aineistolle tehdään ryhmittely. Ryhmittelyssä aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Ryhmittelyssä aineisto tiivistyy, koska kootaan yleiskäsitteitä, joiden alle menee yksittäisiä asioita. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.) Yhdistelemme molemmista haastatteluista ilmeneviä samankaltaisia tekijöitä ryhmiksi. Pyrimme myös etsimään eroavaisuuksia, jotta voimme verrata niitä myöhemmin toisiinsa. Näin saamme aineistoa tiiviimmäksi ja johtopäätösten teko on helpompaa. Tuomen ja Sarajärven (2009, 111 - 113) mukaan viimeisenä vaiheena on teoreettisten käsitteiden muodostaminen tutkimuksen kannalta olennaisesta tiedosta. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin ideana on yhdistellä käsitteitä ja sitä kautta saada vastaus tutkimuskysymykseen. Tässä työssä analyysin tavoitteena on saada selville, millaiset mahdollisuudet on järjestää käsi- ja taidepainotteista viriketoimintaa vanhus-ten toimintakyky huomioon ottaen.

5.5 Aineiston analysointi ja tulokset

Haastateltavien työnkuvassa oli huomattavia eroja, koska haastateltava 1, toimii vastaavana sairaanhoitajana ja haastateltava 2 toimii johtajana, mikä ei osallistu hoitotyöhön. Haastateltavien työuran pituus vaihteli myös merkittävästi, joka näkyi vastauksien asiantuntijuutena. Haastateltava 1 oli toiminut palvelukodissa viisi vuotta ja on aiemmalta koulutukselta merkonomi. Haastateltava 2 taas oli toiminut sosiaaalialalla melkein 30 vuotta ja Savonlinnassakin jo 17 vuotta. Analyysin tuloksena aineistosta löytyi neljä tutkimuksen tavoitteeseen liittyvää käsitettä: viriketoiminnan järjestäminen, viriketoiminnan muodot, kiinnostus viriketoimintaan ja toiminta vanhusten kanssa.

Viriketoiminnan järjestäminen

Kummassakaan paikassa ei ollut erikseen henkilöä viriketoiminnan järjestämiseen. Pääasiassa viriketoiminta järjestyy henkilökunnan omin voimin ja sen mukaan, mistä kukakin on kiinnostunut.

”löytyy kaksikin lähihoitajaa, joilla on myös tällainen ompelijatausta...heille sitten keskitetään tän tyyppisiä asioita”

-Haastateltava 1

”Ei oo semmosta, et koko talossa joku ois askartelupuolella tai jotakii hommaa tekemässä, et se on aina siinä ryhmässä...ennen meillä esimerkiks on ollu askarteluohjaaja talossa, et nyt ei oo enää...perustyöhön kuuluu nää, se on nykysin näin.”

-Haastateltava 2

Viriketoimintamuodot

Mainittavia viriketoimintamuotoja, joita kummassakin paikassa järjestettiin, olivat musiikkituokiot ja jumppahetket. Karpalokodissa viriketoiminta oli monipuolisempaa ja sitä järjestetään enemmän kuin Rede-Riikassa. Rede-Riikassa viriketoiminnan vähyttä selitettiin henkilökunnan määrällä ja sillä, ettei oma henkilökunta ehdi järjestää. Rede-Riikassa on käynyt musiikkituokioita pitämässä vapaa-ehtoisesti ulkopuolisia ihmisiä, kun taas Karpalokodissa ulkopuolista apua oli vähemmän, ja jos sitä oli, se oli projektiluontoista.

Kiinnostus viriketoimintaan

Kummassakin paikassa oltiin erittäin kiinnostuneita taide- ja käsityötoiminnan järjestämisestä. Karpalokodissa oltiin myös kiinnostuneita siitä, että henkilökunnalle annettaisiin ideoita, mitä vanhusten kanssa voitaisiin tehdä. Kummassakin paikassa kiinnostus oli erityisesti siinä, että ohjaus tulee ulkopuolelta ja näin se tuo vaihtelua vanhukille ja henkilökunnalle. Esteenä ulkopuoliselle ohjaukselle on kuitenkin raha. Kummassakaan paikassa ei ole erikseen varattu rahoja käsityötoiminnalle tai sen järjestämiselle.

”Et materiaalithan sillee mejän kautta onnistuu ku ei nyt tarttee iha mitä tahansa, mutta tuota useimmiten ei niiku kauheen suurista summistaha myö keskustella, meil ne on yleensä projekti luenteisia sitten mitä on, et jotain tiettyä.”

-Haastateltava 2

”Ei hirveesti panosteta niinku tämmöseen toimintaan, koska tässä, tässä tulee.. tää päivärytmi on jo semmonen että tässä tulee tavallaan virikkeitä.”

-Haastateltava 1

Toiminta vanhusten kanssa

Haastattelussa ilmeni, että muistisairaitten ohjaus on erittäin vaativaa. Karpalokodissa kerrottiin muistisairaiden kanssa toimimisen sopivaksi ajaksi 15 minuuttia. Muuten vanhusten kanssa toimimisen sopivaksi ajaksi arvioitiin Karpalokodissa noin 30 minuuttia maksimissaan 45 minuuttia. Rede-Riikassa oltiin sitä mieltä, että kyllä vanhukset jaksavat työskennellä tunninkin putkeen. Näiden kommenttien perusteella voimme huomioida, ettei Rede-Riikassa järjestetä ohjaustoimintaa, koska Karpalokodissa pystyttiin sanomaan hyvin tarkasti ja varmasti ajat, kuinka kauan vanhukset jaksavat työskennellä. Karpalokodissa kehoitettiin huomioimaan vanhukset ohjaustilanteessa kuin ketkä tahansa ihmiset ja on muistettava ottaa huomioon vanhukset yksilöinä.

Kummassakin paikassa oltiin mielissään ideastamme toteuttaa vanhusten kanssa yhdessä seinätekstiili palvelutalon tiloihin. Karpalokodissa tästä innostuttiin eritoten, koska heillä oli aistihuone, joka kaipasi vaihtelua. Tästä tulikin idea toteuttaa kevät ja

syksy-aiheiset työt molemmissa paikoissa. Karpalokodissa koettiin hyvänä tehdä seinätekstiili, koska siinä tulisi jokaisen tekijän kädenjälki näkyville.

”Aina tykkäävät semmosesta missä tuota on jotakii ja sit jos siitä tulee joku semmonen isompi kokonaisuus, ni sit pitää ympärille rakentaa joku paljastamistilaisuus tai joku tämmönen, ainahan ne pitää olla tälläsi. Tekijät esiin.”

-Haastateltava 2

”Ku meillä on tuo aistihuone...et siihenkii vois tietysti jotain semmosta vaihtuvaa, vois sen välillä vaihtaa jokskii muuks, eiks semmosenkii vois tehdä. Se on vaa yks ajatus.”

-Haastateltava 2

Yhteenveto

Tulimme analyysistä siihen tulokseen, että viriketoimintaa järjestetään melko vähäisesti ja viriketoiminnan muodot painottuvat enemmänkin liikunta- ja musiikkimuotoihin. Käsiyöviriketoiminnan järjestämisestä oltiin hyvin kiinnostuneita, varsinkin, kun järjestäminen tulee ulkopuolelta. Mutta huomioimme näiden kahden paikan perusteella, että toiminnan hinta täytyisi olla hyvin alhainen, jotta palvelua ostettaisiin ulkopuolelta. Olimme miettineet vaihtoehtoa, että olisimme voineet myöhemmin toimia yrittäjänä, joka tarjoaa tämänlaista palvelua eri palvelutaloille. Analyysissä tulleiden huomioiden perusteella toiminta ei välttämättä olisi kannattavaa alhaisen hinnan takia. Vanhusten kanssa toimimisesta yhteenvetona voitaisiin todeta, että vanhukset tulee huomioida niin kuin muutkin ihmiset ohjaustilanteessa. Ottaen kuitenkin huomioon vanhenemisen tuomat erityispiirteet.

6 KANKAANMAALAUUS

Valitsimme tekniikaksi kankaanmaalauksen pohdittuamme monia tekniikoita. Huuvutus oli tekniikkana pitkään suunnitelmassamme, mutta mielestämme huovuttaminen olisi liian raskasta vanhuksille. Lähtökohtana tuotteelle oli myöhempi käyttö ja sen tuoma ilo. Ennen päätymistä kankaanmaalaukseen mietimme eri kankaanmanipulointitekniikoiden käyttöä yksinään. Olimme miettineet silikonimassojen käyttöä ja kankaiden yhdistelemistä sekä tilkkutöitä kierrätysmateriaaleista. Nämä ovat yksinään

käytettäessä liian monimutkaisia kohderyhmää ajatellen. Emme ole unohtaneet edellä mainittuja tekniikoita ja aiomme mahdollisesti yhdistää niitä seinätekstiilin yhtenäistämiseen. Teemme seinätekstiilin yhdistämällä vanhuksien maalaamia kangaspaloja. Inkerinsuomalaisille vanhuksille on toteuttanut viriketoimintaa. Tarkoituksena oli, että viriketoiminnan kautta inkeriläiset saisivat tuoda elämäntarinansa esille käsityö- ja askartelutyöpajojen kautta ja saisivat sitä kautta virkeyttä arkiseen elämään. (Miettinen 2009, 9.) Myös toimintamme tavoitteena on saada vanhuksille virkeyttä ja irrottautumista arjesta.

Inkerinsuomalaiset olivat toiminnassaan käyttäneet positiivisia nuoruusmuistoja teemana erilaisissa käsityö- ja askartelutehtävissä. Tekniikoina he olivat käyttäneet mm. kankaanmaalausta ja -painantaa. He olivat toteuttaneet niillä vaatteita, peittoja, tyynyjä ja seinätekstiileitä. Työpajoissa jokainen osallistuja oli valmistanut jonkun osan yhteiseen työhön ja kukin oli saanut tehdä sitä, missä koki itsensä parhaana. Yhdessä työpajassa ryhmäläiset valmistivat tilkuista vuodenaikateemaisia torkkupeittoja. Muistelun yhteydessä painettiin ja maalattiin tilkuille vuodenaikoihin liittyviä muistoja. Kaikki nämä koottiin yhteen, ja näin työpaja sai valmistettua neljä vuodenaikapeittoa. (Miettinen 2009, 44.) Tämä on lähellä suunnittelemaamme toimintaa, koska on tarkoitus, että jokainen toteuttaa oman osansa yhteiseen työhön. Myös tässä aiheena ovat vuodenaikat, joten on hyvä, että tämänlaista toimintaa on ollut aiemmin ja se on ollut onnistunutta.

Ratcliffen (1988, 20 - 21) mukaan kankaanmaalaus on keino, jolla saadaan erilaisista teksteleistä mielenkiintoisia, persoonallisia ja yksilöllisen näköisiä. Kankaanmaalausta voidaan yhdistää mihin tahansa yhteyteen, jossa käytetään tekstiiliä. Esimerkkejä tästä ovat sisustettavat kangaspinnat, vaatteet, asusteet, kankaasta valmistetut käsityötaideteokset jne. Toimintaamme suunnitellessa mietimme tehtävälle tuotteelle eri käyttötarkoituksia, kuten tyynynpäällisiä, tilkkupeittoja ja huiveja. Nämä karsiutuivat pois, koska näissä ei toimisi haluamamme yhteistyö. Päädyimme lopulta valmistamaan yhteisen seinätekstiilin, jossa yhdistyvät taideteos ja käsillä tekeminen. Jokainen saa tehdä oman osansa yhteiseen tekstiilin, joka jää palvelutalon yhteisiin tiloihin seinälle muistoksi. Ratcliffen (1988, 20 - 21) mukaan kankaanmaalaus on käsityömuoto, jossa tekijä saa vapaasti käyttää omaa luovuuttaan ja toteuttaa omia ideoitaan. Mielestämme kankaanmaalaus tekniikkana on helposti liikuteltava eli sitä voidaan tehdä lä-

hes missä vain. Kankaanmaalauksella saadaan tehtyä helposti näyttävää ja persoonallisen näköistä taidetta ilman esim. perunapainannan tai muiden sapluunoiden tuomia rajoituksia (Ratcliffe 1988, 20 - 21).

Tärkeää kankaanmaalauksessa on osata valita sopivat värit ja välineet. Kankaanmaalusvälineisiin kuuluvat mm. erilaiset ja eri paksuiset siveltimet, pensselit, vaahtomuoviset töpöttimet ja suihkeet. Erityisen tärkeää on, että työskentelylle olisi riittävästi tilaa. (Ratcliffe 1988, 20 - 21.) Tässä suunnittelulle haastetta tuo vanhusten vaikea liikkuminen, joten toiminnan tulee olla paikallaan pysyvää. On mietittävä tarkkaan jokaisen oma työskentelytila ja sen mukaan myös toteutettavan maalauksen koko. Välineitä ei myöskään saa olla liikaa eivätkä ne saa olla liian monimutkaisia käyttää. Tarkoituksenamme on käyttää siveltimiä ja pensseleitä, koska ne kannustavat luovuuteen. On otettava huomioon myös se, etteivät työvälineet ole liian vaikeasti saatavilla, vaan kaikki löytyy käden ulottuvilta.

Materiaalivalinnoilla on merkittävä rooli kankaanmaalausta tehdessä. Kaikista parhaiten maalaukseen sopivat luonnonkuidut ja niistä kaikkein suosituin maalausmateriaali on puuvilla. (Ratcliffe 1988, 20 - 21.) Puuvilla on hyvä materiaali kankaanmaalaukseen sen kosteudenimukyvyn ja mekaanisten käsittelyjen keston ansioista (Forss 2002, 18). Kankaanmaalauksen pohjamateriaaliksi valitsimme valkaisemattoman puuvillan siksi, että maalamattomien ja maalattujen kohtien kontrasti ei ole niin suuri, kuin olisi valkaistua puuvillaa käyttäessä (KUVA 3). Materiaalia hankkiessa otimme huomioon, ettei sen pinnassa ole pintakäsittely-aineita. Pintakäsittely kankaan pinnassa hankaloittaa värin kiinnittymistä kankaalle (Johnston 2001, 22).

KUVA 3: Valkaistun ja valkaisemattoman puuvillan ero

Kankaalle maalausta kutsutaan suoraksi värimenetelmäksi. Se tarkoittaa, että tekstiilille valittu väri pääsee värjäämään tekstiilin esteettä ja jää kiinni materiaalin pintaan.

Värejä laimennetaan yleensä vedellä. Tällöin väriaineesta tulee löysempää ja samalla värin kirkkausaste himmenee. Värin leviämistä kankaalla voidaan estää erilaisilla pak-sunnosaineilla, jolloin värin käsittely helpottuu, se myös mahdollistaa tarkemman työskentelyn. (Forss 2002, 111 - 112.) Reaktiovärit kiinnitetään kankaaseen höyryttämällä höyryttimellä ja pigmenttivärit kuumakiinnityksellä mankelilla tai silitysraudalla. Maalattu kangas jälkikäsitellään normaalisti kuuman ja kylmän veden alla vuorot-tain huuhtelemalla. (Forss 1994, 57 - 58.) Olemme päättäneet käyttää toiminnassam-me pigmenttivärejä. Niiden käyttö ja etenkin värin kiinnittäminen sekä kankaan lop-pukäsittelyvaiheet ovat helppoja ja nopeita suorittaa. Pigmenttivärien valintaa tukee niiden ekologisuus, kuten Forss (2002, 49) on maininnut. Pigmenttivärejä käyttäessä ei synny jätettä eikä juuri päästöjä jätevesiin, jos työskentely on suunniteltu oikein. Myöskään kankaalle kiinnittämisen jälkeen ei tarvitse tehdä jälkipesuja samoissa mää-rin kuin reaktioväreille, joten tästäkin syystä pigmenttivärien valinta on perusteltua.

Kankaanmaalausta voidaan elävöittää erilaisilla erikoiskankaanmaalaustekniikoilla. Yksinkertaisimpia erikoistekniikoita ovat mm. märällä - märälle sekä kuiva – märkä-tekniikka. Apuna voidaan käyttää myös erilaisia töpöttimiä, teippauksia ja ruiskeita joilla saadaan aikaan kankaaseen kiinnostavia kuvioita. (Johnston 2001 65, 80, 93.) Lähdemme liikkeelle kokeiluita tehdessä näistä yksinkertaisista tekniikoista, samalla saamme paremmin tuntuman värien käyttäytymiseen. EMO-Tuotanto (2002, 6 - 7) on esitellyt vinkkirjasessaan erilaisia tekniikoita, joista on meillekin hyötyä. Erikois-tekniikkana on aurinkotekniikka, jossa tehdään kankaalle ryppyjä, laskoksia tai maala-tun kankaan päälle jätetään esineitä. Kuivuessa kankaaseen jää vaaleammat kuviot niille paikoille, joissa on ollut esteitä valon pääsemiseksi kankaalle. Toisena meille hyödyllisessä tekniikassa on käytetty jauhoja jauhobatiikin tekoon. Jauhota on sekoitet-tu veteen ja sen jälkeen maalattu kankaalle, annettu kuivua, rypistetty ja lopuksi maa-lattu kankaanmaalausväreillä päälle. Me aiomme kokeilla näistä kumpaakin tekniik-kaa ja arvioida niiden toimivuutta ohjauksessa.

Erikoistekniikoista löysimme vielä aivan uudenlaisen tekniikan Johnstonin (2001, 96 - 97) kirjasta, jossa ollaan käytetty perunajauhoista tehtyä massaa. Massan avulla este-tään värin kiinnittymistä kankaalle joko ennen maalaamista tai maalaamisen jälkeen ennen värin kuivumista. Perunajauhomassassa on veden lisäksi soodaa. Johnstonin (2001, 97) ohjeen mukaan soodavesi kiehautetaan, siihen lisätään perunajauhot ja se-

koitetaan tasaiseksi. Meidän mielestä Johnstonin (2001, 97) ohje ei tule toimimaan, koska näin valmistettuna massasta tulee aivan liian jäykkää ja könttistä. Valmistamme perunajauhomassan kiisselin tavoin. Lisäämme kuitenkin veteen soodaa Johnstonin (2001, 97) ohjeen mukaan. Massaa voidaan käyttää sekä kylmänä että kuumana kankaalle. Aiomme tehdä massasta kokeiluja maalaamattomalle ja maalatulle kankaalle. Kokeilun jälkeen arvioimme tekniikan käyttöä ohjauksessa ja sen ilmaisuvoimaa.

7 TEKNIKKAKOKEILUT

Ennen toiminnan toteutusta teemme erikoistekniikoilla kokeiluja. Kokeiluissa pyrimme käyttämään samoja materiaaleja ja välineitä kuin toiminnassa vanhusten kanssa. Pigmenttiväreistä olemme ottaneet käyttöön pelkästään päävärit (punainen, sininen, keltainen), joista sekoitamme tarvittavia välivärejä (violetti, oranssi, vihreä). Pigmenttivärien pohjana käytämme kuultopainopastaa ja ruiskuemulsiota. Sekoitamme painopastaa ja ruiskuemulsiota saadaksemme sopivan värikoostumuksen kankaanmaalaukseen. Päätimme tehdä kokeilut valkaisuherkemmästä puuvillasta 20cm x 20cm kokoisille paloille. Eri tekniikoiden avulla pyrimme saamaan kokeiluihin mielenkiintoisia pintoja. Lopuksi valitsemme mielestämme parhaimman näköiset sekä tekniikalta ohjaukseen soveltuvat kokeilut.

Aloitimme kankaanmaalaukset käyttämällä yksinkertaisia tekniikoita, jotta näemme värien käyttäytymisen ja saamme uusia ideoita työn edetessä. Aluksi käytimme eri levyisiä ja laatuksia teippejä (ks. luku 6), joiden avulla pyrimme saamaan mielenkiintoista pintaa yhdistelemällä värejä. Nämä kokeilut (1 ja 2) ovat liian säännönmukaisia eivätkä niinkään kannusta luovuuteen. Karsimme ne siis pois jo näin alkuvaiheessa. Teimme joitain kokeiluja maalaamalla luovasti kahdella eri värillä. Tätä tulee väistämättä käytettyä vanhusten kanssa.

Kokeilu 1

Kokeilu 2

7.1 Aurinkotekniikkakokeilut

Aurinkotekniikalla (ks. luku 6) teimme erilaisia rypytys- ja taittelukokeiluja. Kokeilussa 3 on vielä taitellun palan kuivumisen jälkeen maalattu päälle keltaisia raitoja. Toisessa taittelukokeilussa (kokeilu 4) on maalattu kahdella eri värillä, minkä jälkeen pala on taiteltu laskoksille viistottain. Kokeilussa 5 ja 6 on maalattu juoksevalla kankaanmaalauksivärillä ja rypytetty tilkku sen jälkeen sekä jätetty kuivumaan. Tästä tuli mielestämme erittäin käyttökelpoisen näköistä.

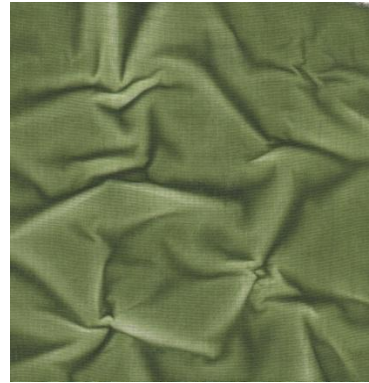
Kokeilu 3

Kokeilu 4

Kokeilu 5

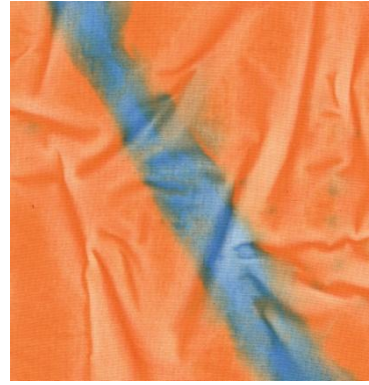

Kokeilu 6

Teimme rypyttämällä useampia kokeiluja, jotta näemme tekniikan toimivuutta. Kokeilussa 7 on käytetty kahta eri väriä suurina pintoina, minkä jälkeen on tehty rypytys. Kokeilussa 8 on käytetty kahta eri väriä, mutta pienempinä alueina niin, että taustakin näkyy. Kokeilu 7 on erittäin toimiva tarkoitukseemme, mutta kokeilussa 8 rypytyskohdat häviävät. Ongelmana tässä tekniikassa on vanhusten kanssa toteutettaessa kuivumisaika, jonka tämä tekniikka vaatii onnistuakseen. Tällä tekniikalla saa kuitenkin toteutettua helposti erittäin mielenkiintoisia pintoja, joten yritämme saada sen onnistumaan myös vanhusten kanssa.

Kokeilu 7

Kokeilu 8

Teimme lisäkokeiluja aurinkotekniikalla, joissa otimme huomioon vanhusten kanssa toimimisen. Maalasin kankaan yhdellä värillä ja sen jälkeen rypistimme sen mytksi ja jätimme kuivumaan mytynä. Näin saimme aikaan lähes saman tuloksen kuin aiemmissa rypytystilkuissa, mutta helpommin toteutettuna (kokeilu 9).

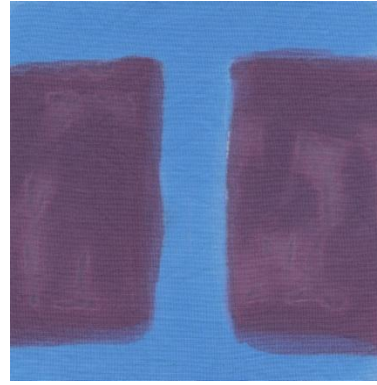
Kokeilu 9

Tätä aiomme hyödyntää vanhusten kanssa, koska tämä oli helppo toteuttaa. Ajattelimme, että saisimme tuotua syksy-teeman esille kuivattujen puunlehtien avulla. Teimme tästä samalla tuntia varten kokeilut, joista näkyy työskentelyvaiheet. Maalasin kankaille (kokeilut 10 ja 11) eri värejä isoina alueina ja jätimme niiden päälle lehdet kuivumaan yön yli. Lopputuloksessa lehtien alueet erottuivat vaaleampina kankaan kuivuttua (kokeilut 12 ja 13). Näiden edellä mainittujen työskentelytapojen avulla aurinkotekniikka toimii myös vanhusten kanssa työskennellessä.

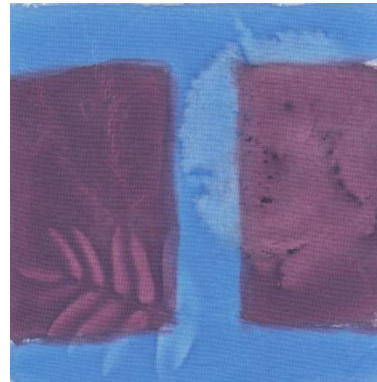
Kokeilu 10

Kokeilu 11

Kokeilu 12

Kokeilu 13

7.2 Taikinakokeilut

Teimme taikinakokeiluja (ks. luku 6) jauhoseksestä, jota laitoimme kankaalle ennen maalausta. Seoksessa on käytetty vettä hieman enemmän kuin jauhoja. Kokeilussa 14 on laitettu jauhomassaa melko isoina alueina ja annettu sen kuivua, minkä jälkeen kankaalle on maalattu väri. Väriin kuivuttua enimmäkseen jauhomassat on raaputeltu pois ja väri on kiinnitetty, minkä jälkeen loput jauhomassat on liotettu vedessä pois kankaan pinnalta. Tämä tekniikka toimii estomenetelmänä, koska taikina estää kuivuttuaan väriä pääsemästä kankaalle.

Kokeilu 14

Lisäsimme jauhomassan sekaan pigmenttiä ja kokeilimme näin massan maalaamista kankaalle. Kokeilussa 15 on tehty vapaita kuvioita kankaalle, melko ohuesti jauhomassaa käyttäen ja annettu kuivua. Minkä jälkeen on kokeilu maalattu kauttaaltaan yhdellä värillä. Tästä kokeilusta tuli erittäin mielenkiintoisen näköinen, mutta tekniikka ei ole toimiva vanhusten kanssa, koska jauhomassan ja kangasvärin kuivuminen erikseen kestää liian kauan, ja ohjaus on rajattu tiettyihin kertoihin.

Kokeilu 15

7.3 Perunajauhomassakokeilut

Viimeisenä erikoistekniikkana käytimme perunajauhomassaa (ks. luku 6). Teimme perunajauhoista kiisselimäisen seoksen, jossa oli puoli litraa vettä, ruokalusikallinen soodaa ja neljä ruokalusikallista perunajauhoja. Sekoitimme kaikki ainekset kattilassa ja kiehausimme seoksen, jolloin saimme aikaan kiinteän massan. Ensimmäisiin kokeiluihin massa oli vielä hieman lämmintä. Kokeilussa 16 on ensin tehty perunajauhomassalla alueita, joiden on annettu kuivua. Tämän jälkeen kangas on maalattu kokonaan. Värin kuivumisen jälkeen väri on kiinnitetty ja perunajauhomassa pesty pois kankaan pinnasta.

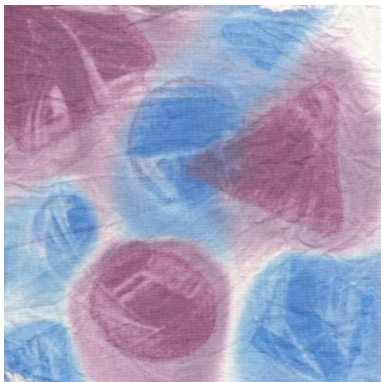
Kokeilu 16

Kokeiluissa 17 kangas on maalattu kokonaan samalla värillä, minkä jälkeen kangas on heti värin levittämisen jälkeen peitetty kauttaaltaan perunajauhomassalla. Kokeilun alla on ollut sanomalehti, joten luulemme sen vaikuttaneen lopputulokseen. Kokeilu on erittäin hyvännäköinen ja sitä tehdessä ei tarvitse odottaa monia kuivumisaikoja. Päätimme tehdä lisää kokeiluja tällä tavalla, mutta tasaisella alustalla.

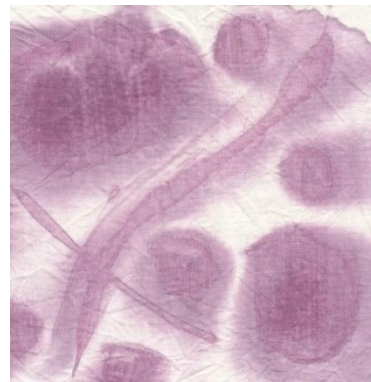

Kokeilu 17

Teimme kaksi kokeilua (18 ja 19), joissa on maalattu irrallisia, melko kookkaita väri-alueita. Näissä kokeiluissa olemme käyttäneet kylmää perunajauhomassaa, johon on lisätty vettä notkeuden aikaansaamiseksi. Kokeilussa 18 on käytetty kahta eri väriä, ja perunajauhomassaa on laitettu melko paksultti ja epätasaisesti sutien. Kokeilussa 19 on käytetty vain yhtä väriä, ja perunajauhomassasta on pyritty tekemään tasainen melko ohut kerros. Tasaisesti levitetty perunajauhomassa ei tuota tilkkuun mielenkiintoista pintaa samoissa määrin kuin epätasaisesti levitetty. Kokeilussa 20 on teipillä rajattu kokeilu useaan alueeseen. Näin nähdään, mitä tapahtuu tarkemmin maalatuille alueille, koska osa alueista on jätetty käsittelemättä perunajauhomassalla. Aiomme käyttää vanhusten kanssa juuri epätasaisesti levitettyä perunajauhomassaa viimeistelemään maalaustöitä.

Kokeilu 18

Kokeilu 19

Kokeilu 20

8 TOIMINNAN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

Teimme tuntisuunnitelman enimmäkseen omien ohjauskokemustemme perusteella. Kohderyhmä on meille uusi, joten näemme vasta ensimmäisen ohjauskerran jälkeen, kuinka suunnittelemamme runko tulee toimimaan. Käytämme samaa runkosuunnitelmaa jokaisella kerralla, vaihdamme vain toteutettavaa sisältöä ja kuhunkin vaiheeseen käytettäviä aikoja. Rungon laatimisen pohjana käytämme taideterapiatunnin rakennetta ja Engeströmin (Pietiläinen ym. 1991, 24) oppimisprosessin vaiheiden mallia.

Ohjaustoimintaa toteutettiin kahdessa eri paikassa. Alun perin tarkoituksena oli toteuttaa sama toiminta kummassakin paikassa peräkkäisinä päivinä ja vertailla toimivuutta ja muokata sitä seuraavia kertoja varten. Näin ei kuitenkaan tapahtunut lupanomuksen käsittelyn vuoksi. Toiminta toteutettiin yksityisessä palvelukoti Rede-Riikassa ja kunnallisessa palvelutalossa Karpalokodissa. Rede-Riikassa (Ryhmä 1) aloitimme ohjaustoiminnan 2.9.2010 ja olimme sopineet tapaamiset siitä eteenpäin neljä kertaa kerran viikossa. Alun perin Karpalokodissa (Ryhmä 2) toiminta oli tarkoitus aloittaa 1.9.2010, mutta tutkimuslupa-anomuksen käsittelyn takia toiminta siirtyi aloitettavaksi 22.9.2010. Meidän oli väistämättä muokattava Ryhmä 1 ohjaussuunnitelmaa jokaisen kerran jälkeen ilman vertailua toiseen ryhmään. Tästä syystä Karpalokotiin mentäessä olimme jo ehtineet huomata epäkohtia ja tehdä toimintaan muutoksia. Toiminta ei siis toteutunut molemmille ryhmille samanlaisena kuten alun perin oli tarkoitus. Karpalokodissa toteutuksen siirryttyä jouduimme tiivistämään aikataulua, mikä aiheutti tunneille osallistuvien ryhmien kokoonpanovaihtelun.

8.1 Ohjaustunnin rakenne

Engeströmin (Pietiläinen ym. 1991, 24 - 25) mallissa on viisi eri vaihetta, jotka liittyvät oppimisprosessiin ja soveltuvat lähes kaikkeen opiskeluun. Mallin vaiheet ovat tiedollisen jännitteen herätys, raamien esittäminen, uusi tieto, soveltaminen ja loppupohdiskelu. Ensimmäisessä vaiheessa, tiedollisen jännitteen herätys, herätetään oppilaan mielenkiinto ja motivoidaan oppimiseen. Tämän vaiheen ei ole tarkoitus kestää pitkään. Toisena vaiheena on raamien esittäminen, jolloin tarkennetaan tehtävää ja liitetään se suurempaan kokonaisuuteen. Kolmantena vaiheena on uuden tiedon omaksuminen ja mieleen painaminen. Siinä käydään läpi uusi asia, joka on tarkoitus esittää mahdollisimman selkeästi, ei liian pitkästi. Soveltaminen on mallissa neljäntenä vaiheena, ja sen tarkoituksena on harjoittaa opittua asiaa eri menetelmin riippuen opeteltavasta asiasta. Viimeisenä vaiheena on loppupohdiskelu, jossa tehdään katsaus opittuun ja sen merkityksestä itselle.

Soveltamassamme tuntirakenteessa ensimmäisenä vaiheena on asian esittely, jossa yhdistyvät Engeströmin mallin kaksi ensimmäistä vaihetta. Tässä vaiheessa esittelemme asian. Tuntirakenteessamme toisena vaiheena on kertoa, mitä aiomme tehdä kyseisellä kerralla ja miten. Tuntirakenteessamme tämä on vaihe, jossa toteutetaan toiminta. Toiminta vaihtuu jokaisella ohjauksella, jolloin ohjauksesta tulee osallistujille mielekästä. Tässä vaiheessa voimme hyödyntää taideterapiatunnin työskentelyvaihetta, jossa asiakas työskentelee ja ohjaaja pysyttelee taka-alalla (Putkisaari 2010). Annamme vanhusten työskennellä vapaasti ja itsenäisesti, mutta olemme saatavilla, jos he sitä tarvitsevat. Pyrimme kuitenkin seuraamaan melko läheisesti vanhusten työskentelyä ja antamaan positiivista palautetta koko työskentelyn ajan. Tuntirakenteessamme viimeisenä vaiheena on lopetus, jossa keskustellaan töistä; mitä kukakin on tehnyt ja mitä tunteita se on herättänyt. Keskustelua pyritään käymään koko työskentelyn ajan, mutta lopuksi tehdään yhteenveto. Ennen tunnin loppua kerromme vielä, mitä teemme seuraavalla kerralla. Tämän teemme siksi, että vanhuksat osaavat varautua seuraavaan kertaan. Tällöin aloittaminen on helpompaa, kun aiheesta on ryhmäläisille kerrottu etukäteen. Seuraavassa olemme laatineet rungon, jota käytämme ohjaustoimintakertojen pohjana.

OHJAUSKERTOJEN RUNKO

Kokonaistavoite:

- tuoda vanhuksille onnistumisen tunnetta itse tekemisestä
- pyrkii luovuuteen
- tutustua kankaanmaalaukseen tekniikkana
- irrottaa vanhukset arjesta
- saada aikaan iloa tekemisestä ja aikaansaadusta seinätekstiilistä.

1. Ensimmäisellä ohjaukerralla kerrotaan yleisesti, mitä ollaan tekemässä ja orientoidutaan teemoihin. Tämä toteutetaan paperille maalaamisen kautta akvarellitekniikalla. Tehdään kaksi erillistä työtä, joista toinen on aiheiltaan syksy ja toinen kevät.
2. Toisella kerralla maalaamme kankaalle. Tämän kerran teemana on syksy. Muistelemme edellisen kerran syksyisiä maalauksia ja muita mielikuvia. Mielikuvien herättäjänä käytämme teemaan sopivaa musiikkia.
3. Teemana tällä kerralla on kevät ja maalaamme kankaalle. Muistelemme ensimmäisellä kerralla tehtyjä kevätaiheisia maalauksia ja mielikuvia, lisäksi apuna käytämme kevätaiheista musiikkia.
4. Kokoamme vanhusten kanssa yhdessä seinätekstiilin heidän tekemistä paloista. Jätämme seinätekstiilin palvelutaloon seinälle laitettavaksi. Lopuksi käymme vanhusten kanssa yhdessä arviointikeskustelun toiminnan ja lopullisen työn onnistumisesta.

OHJAUSTUNNIN RUNKO

Yhden ohjaukerran pituus on noin yksi tunti. Alla olevat ajat ovat viitteellisiä. Joka tuntia ennen varaamme vähintään puoli tuntia ennen ja jälkeen ohjauksen paikkojen järjestämistä varten.

5 min	Asettautuminen, paikkojen haku
5-10min	Asian esittely
10-15min	Mitä tehdään ja miten tehdään
25-40min	Toiminta
5min	Lopetus

8.2 Teemoihin herättely

8.2.1 Suunnitelma

Ensimmäisellä kerralla syvennytään teemoihin, syksy ja kevät, keskustelun ja maalaamisen kautta. Keskustelun avulla osallistujat jakavat mielikuvia teemoista. Toiminta etenee edellä mainitun rungon pohjalta, johon olemme lisänneet tarkennuksia juuri tätä kertaa ajatellen. Työskentely tapahtuu maalaamalla A3 kokoiselle paperille akvarellitekniikalla. Valitsimme akvarellitekniikan, koska se muistuttaa kankaanmaalausta,

ja näin osallistujat saavat harjoitusta tulevia kertoja varten. Hyödynnämme kirjattuja mielikuvia ja vanhusten tekemiä akvarellitöitä seuraavilla kerroilla herättelemään muistikuvia. Jokainen toteuttaa työnsä omaan tahtiin. Jokaisen kohdalla on teipattu paperi kiinni pöytään. Töiden valmistuttua osallistujat voivat kertoa, mitä ovat maallanneet. Lopuksi kerromme mitä teemme seuraavalla kerralla. Jokainen voi töiden valmistuttua siirtyä omaan tahtia pois työskentelytilasta.

TEEMOIHIN HERÄTTELY – 1. OHJAUSTUNNIN RUNKO

Kerrotaan yleisesti, mitä ollaan tekemässä ja orientoidutaan teemoihin. Tämä toteutetaan paperille maalaamisen kautta akvarellitekniikalla. Tehdään kaksi erillistä työtä, joista toinen on aiheiltaan syksy ja toinen kevät.

Tavoite:

- saada heräteltyä syksyn ja kevään maailmoihin
- tutustua akvarellitekniikkaan
- kokea maalaamisen ilo
- > Seuraavalla kerralla pohjatyö on helpompaa ja voidaan keskittyä kankaanmaalaukseen.

Tarvikkeet:

Paperi maalausta varten A3, vesivärit + vesikupit, siveltimiä (eri kokoisia), teippiä, suojamuoveja pöytien suojaamista varten, paperia mihin mietteet kirjataan ylös (kevät + syksy) A3

Toiminnan eteneminen:

45min aikaisemmin paikalle suojaamaan pöydät ja laittamaan tarvittavat välineet valmiiksi.

5 min	Asettautuminen, paikkojen haku	Tervehditään ja esittäydytään, katsotaan istumapaikat ja että kaikilla on hyvä olla
10min	Asian esittely	Kerrotaan mistä koulusta tulemme, mitä opiskelemme Kysytään valokuvauslupa Kerrotaan että ollaan tekemässä seinätekstiiliä heidän yhteisiin tiloihin. Tähän käytetään neljä kertaa.
10min	Mitä tehdään ja miten tehdään	Tällä kertaan maalataan vesiväreillä paperille syksy- ja kevätteemainen teos. Ennen sitä keskustellaan, mitä syksy ja kevät tuovat mieleen, kirjaamme ylös mietteitä. Pyritään saamaan mahdollisimman monipuolisesti asioita.
30min	Toiminta	Teemme ensin syksyteemaisen teoksen, minkä jälkeen jokainen voi kertoa, mitä on teokseensa tehnyt. Jokainen tekee omaan tahtiin työtään ja voi siirtyä seuraavaan työhön, vaikka muilla olisikin vielä kesken. Tämän jälkeen jokainen voi taas kertoa, mitä on työhönsä tehnyt ja miksi.
5min	Lopetus	Katsaus vielä, mitä oltiinkaan tehty ja kerrotaan, mitä tehdään seuraavalla kerralla. Työt jäävät odottamaan seuraavaa kertaa, jotta niistä voidaan hakea tunnelmaa.

8.2.2 Toteutus

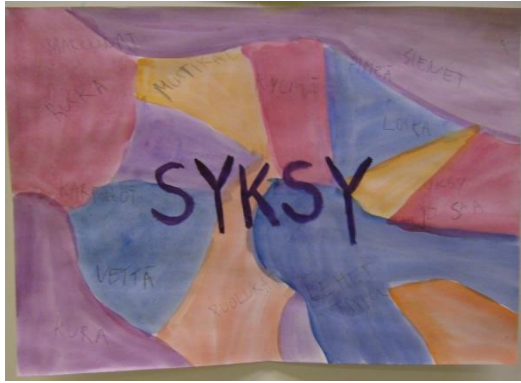
Ryhmä 1

Ensimmäinen ohjauskerta oli Rede-Riikassa 2.9.2010 ja toimintaan osallistui kuusi vanhusta. Menimme aikaisemmin järjestelemään paikat, suojaamaan pöydät ja laittamaan työskentelymateriaalit valmiiksi. Työskentelytilana (KUVA 4) meillä oli käytettävissä erillinen huone, joka on tarkoitettu asukkaiden juhlia ja omaistapaamisia varten. Tilassa saimme hyvän työskentelyrauhan ja se oli muulta palvelutalon toiminnalta syrjässä. Saatuamme paikat valmiiksi työntekijät hakivat toimintaan osallistuvat vanhukset työskentelytilaan. Vanhukset olivat kovin ilahtuneita tullessaan luoksemme. Jokaisen löydettyä paikkansa aloitimme toiminnan kertomalla, mistä tulemme ja mitä olemme tekemässä heidän kanssaan. Aloimme herätellä vanhuksia kevät- ja syksyteemoihin. Olimme tehneet valmiiksi vesiväreillä syksy- (KUVA 5) ja kevätaiheiset (KUVA 6) työt, joihin kirjoitimme vanhusten mietteitä aiheista. Syksy mietteitä olivat muun muassa kura, kylmä, loska, sienet, ruska, linnut muuttavat ja pimeä. Kevät mietteitä olivat esimerkiksi ruoho, siistiä, vihreys, lämmin, mahla ja uudet silmut. Osa vanhuksista osallistui keskusteluun hyvinkin aktiivisesti ja osa jäi enemmän taka-alalle.

KUVA 4: Rede-Riikan työskentelytila

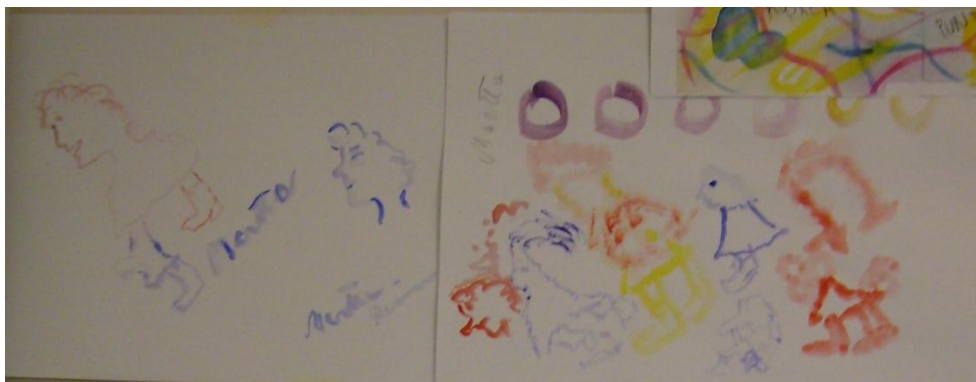

KUVA 5: Syksy-aiheinen työ, jossa vanhusten mietteitä.

KUVA 6: Kevät-aiheinen työ, jossa vanhusten mietteitä

Tämän jälkeen osallistujat alkoivat maalata paperille. Teemojen noudattaminen ei oikein onnistunut, koska teemat unohtuivat vanhuksilta hyvin nopeasti. He alkoivat maalata paperille vain mieleen tulleita asioita esimerkiksi ihmishahmoja (KUVA 7). Vaikka teemat eivät toimineetkaan, tuli heille harjoitusta maalaamistekniikasta. Tarkoituksena oli, että kaikki tekisivät kaksi työtä. Osa väsyi jo yhden työn jälkeen, ja ryhmässä myös valiteltiin osaamisen puutetta. Ei haluttu ”pilata” toista paperia, kuten muutama vanhus asian ilmaisi. He vaativat todella paljon kannustamista, että ylipääntään tekivät työtään eteenpäin. Vanhuksia piti kehua kovasti, koska he koko ajan vähättelivät itseään ”en osaa” ”koha mie vaan jottain” ”en mie oo tehny tällästä ku ainakii 50 vuotta sitten” ”enhän mie tällästä, ku en oo ku lehmän tissiä puristellu”. Vanhukset silti kehuivat toisiaan ”osaahan tää ku se on tehny aikasemminkii” ”hie-noahan sieltä tulee”.

KUVA 7: Ihmishahmoja

Lopuksi oli tarkoitus keskustella vanhusten tekemistä tuotoksista. Emme kuitenkaan toteuttaneet yhteistä keskustelua, koska kaikki kertoivat omatoimisesti työn edetessä, mitä olivat tekemässä. Tämä oli hyvä, koska he pyrkivät esittävään työhön (KUVA 8), mutta eivät taidoiltaan siihen pystyneet. Tarinointi edisti pyrkimyksiämme edistää luovuutta. Kun vanhukset eivät enää jaksaneet keskittyä maalaamiseen, alkoivat he

tarinoida töistä ja itsestään hyvinkin rönsyillen. He kertoivat esimerkiksi komeasta miehestä, joka oli tullut heitä tapaamaan. Vanhukset saivat lähteä pois, kun olivat valmiita. Ensimmäisen ollessa lähdössä kerroimme vielä, että tulemme seuraavalla viikolla uudestaan, jolloin maalaamme kankaalle. Vaikka vanhukset olivat saaneet työt valmiiksi tai eivät enää jaksaneet tehdä, he kuitenkin jaksoivat istuskella paikallaan ja jutella. Pois lähtiessä vanhukset kiittelivät kovasti, että olimme tulleet ja he vaikuttivat iloisilta järjestämästämme toiminnasta.

KUVA 8: Esittäviä töitä

Ryhmä 2

Ensimmäinen ohjauskerta Karpalokodissa tapahtui 22.9.2010. Ohjaustoiminnan tarvikkeet saimme Karpalokodin puolesta. Menimme valmistelemaan tuntia hyvissä ajoin, jotta ehdimme katsoa tarvikkeet valmiiksi, ja että kaikki tarvittava löytyisi. Henkilökunnan puolesta meidät otettiin hyvin vastaan ja henkilökunta oli kiinnostunut meidän tulevasta toiminnasta. Vanhuksia tuli paikalle seitsemän henkilökunnan ohjaamana. Tilana (KUVA 9) toimi käsityötoiminnalle tarkoitettu huone. Osallistujista kaksi oli osastolta ja viisi päiväkeskuksen puolelta. Päiväkeskuksessa käyvät kotona asuvat vanhukset viettämässä päivää ja osastolla olevat ovat pitempiaikaisessa hoidossa. Vanhukset olivat ihan mielissään ja melko uteliaita tullessaan. Henkilökuntaa jäi alkuun seuraamaan ohjausta ja osallistuivatkin siihen. Tästä oli apua, koska henkilökunta tiesi, miten saadaan vanhukset osallistumaan toimintaan paremmin.

KUVA 9: Karpalokodin työskentelytila

Aikataulumuutokset aiheuttivat, sen että meillä on kevät-kerralla eri ryhmä ja he tekevät pelkästään kevät-aiheiset työt. Tällä kerralla maalasimme vain syksy-aiheiset maalaukset. Mietimme kuitenkin tällä kerralla toiselle ryhmälle kevätaiheisia asioita valmiiksi, mutta emme katsoneet tarpeelliseksi maalata kevät-aiheista maalausta. Syynä tähän on myös se, että olimme ensimmäisen ryhmän kanssa huomanneet, etteivät vanhukset jaksaa tehdä toista samantyylistä työtä. Aluksi vanhukset tarvitsivat melko paljon patistelua, että lähtivät kertomaan mielteitään. Alun nihkeyden jälkeen alkoi tulla monipuolisesti huomioita kevästä ruoho, lämmin, mahla ja uudet silmut. Tämän jälkeen mietimme syksyä ja se onnistui jo helpommin, ilmi tulleita sanoja oli esimerkiksi kura, kylmä, loska, sienet, ruska, pimeä ja eräs puhkesi jopa laulamaan syksyaiheista laulua. Maalaamisen aloittaminen kävi toisilta nopeasti, mutta suurin osa kaipasi patistelua. Lopulta saimme kaikki maalaamaan ja työskentely sujui ripeästi. Työn valmistuttua kyselimme osallistujalta, mitä he olivat maallanneet. Vastauksiksi saimme esimerkiksi sieniä, lehtiä, puita ja iltaruskoa.

Huomioimme, että kun eräs oli maalannut työhönsä iltaruskon, minkä jälkeen saman teki moni muukin. Iltaruskoa maalatessa ryhmäläiset muistelivat edellisellä viikolla ollutta todella punaista iltaruskoa ja pyrkivät saamaan sen paperille. Työskentelyn edetessä muistelimme alussa mietittyjä syksyaiheisiä asioita. Näin pyrimme saamaan töistä mahdollisimman syksyisiä, mikä onnistuikin todella hyvin (KUVA 10). Ryhmässä oli huomattavissa itsensä vähättelyä, mutta se ei ollut häiritsevää ja työskentely eteni koko ajan ”tätä tehtiin joskus koulussa” ”mie en koskaan tykänny maalaamisesta koulussakaan” ”voi, kun ottivat hölmön ihmisen tähän mukaan”. Kaikki laittoivat

nimensä töihin ja malttoivat istua, vaikka olivatkin saaneet työt valmiiksi. Kun kaikki olivat saaneet työnsä tehtyä, kerroimme seuraavalla kerralla maalaavamme heidän kanssa kankaille. Vanhukset suhtautuivat seuraavaan kertaan varauksella ja kommentoivat siihen että ”myö tuodaan teille lakana ja työ maalaatte siihen mitä myö sano-taan”. Kehotimme kuitenkin vanhuksia tulemaan seuraavalla kerralla katsomaan mitä tehdään.

KUVA 10: Syksy-aiheisia töitä

Yhteenveto

Vanhenemisen tuomia rajoitteita, joita tuli molempien ryhmien kohdalla esille, olivat käsien väsyminen, motoriikka, näkö, kuulo ja muistihäiriöt. Käsien väsyminen näkyi siinä, ettei haluttu maalata enempää. Ongelmia motoriikassa ilmeni siten, ettei työstä välttämättä tullut sen näköistä kuin oli tarkoitus. Huono näkö ja kuulo vaikuttivat ohjeistaessa työskentelyyn, kuulohäiriöinen ei saanut ohjeista selvää. Näköhäiriöisillä oli vaikeuksia erottaa värejä. Suurimpana yllättävänä ja vaikuttavana tekijänä olivat muistihäiriöt ja varsinkin, ryhmässä 1 kaikilla oli jonkintasoisia muistihäiriöitä. Tämä kävi ilmi esimerkiksi teemoihin liittyvien sanojen muistamattomuutena ja unohdettiin, mitä oltiin maalaamassa sekä kuinka värejä käytetään. Kaikki eivät muistaneet, miten vesivärit toimivat, vaikka olimme ohjeistaneet käyttämään pensseliä vedessä ja sitten värrissä. Yllätyimme siitä, kuinka nopeasti asiat voivat unohtua. Vertaillessamme ryhmiä keskenään huomasimme juuri muistihäiriöiden vaikuttavan suuresti toteutettaviin

teemoihin. Ryhmässä 2 osallistujilla ei juuri ollut muistihäiriöitä, joten teemojen toteutus onnistui toivotulla tavalla.

Toiminnan tavoitteet täyttyivät osittain. Tavoitteena oli herätellä teemoihin, mutta tämä ei oikein toiminut ryhmässä 1, koska vanhuksset olivat tekemistä aloitettaessa unohtaneet teemat. Ryhmässä 2 tämä tavoite täyttyi melko hyvin. Ryhmässä 1 tekniikkaan tutustuminen oli ainut täysin toteutunut tavoite. Kummassakaan ryhmässä maalaamisen iloa emme niinkään nähneet, mutta kyllä iloisuutta tuli ylipäättänsä koko toiminnan järjestämisestä. Huomasimme värien käytön olevan melko yksipuolista, ja vanhuksset käyttivät vain värejä, jotka heillä oli saatavilla. Saadaksemme teemat toimimaan suunnittelemallamme tavalla, päätimme valita seuraavaa kertaa varten värit valmiiksi syksyyn ja kevääseen sopiviksi. Tavoitteenamme oli saada seuraavan kerran pohjatyö vähemmäksi. Tämä onnistui mielestämme jossakin määrin, koska osallistujat ymmärsivät, että tulemme uudestaan.

8.3 Syksy

8.3.1 Suunnitelma

Seuraavalla kerralla aiheenamme oli syksy, joka tulee ilmi muistelemalla edellisen kerran syksyaiheisiä asioita sekä valitsemillamme väreillä ja musiikilla. Syksyn väreiksi valitsimme punaisen, oranssin, violetin ja sinisen omien mielikuviemme pohjalta. Valintaa tukevat värien symboliset vaikutukset (ks. luku 3.2). Violetti ja sininen ovat rauhoittavia ja viilentäviä värejä, joista tulee myös syksy mieleen. Punainen ja oranssi ovat lähentäviä ja ärsyttäviä värejä, joita käytämme myös kevät teemassa. Ennen maalaamisen aloittamista käytämme mielikuvien herättelemisen apuna lisäksi musiikkia. Musiikiksi olemme valinneet irlantilaista kansanmusiikkia, koska musiikkityyliltään se muistuttaa suomalaista kansanmusiikkia. Irlantilaiseen päädyimme, koska siitä huokuu elämäniloa, joka kannustaa tekemiseen. Musiikkivalinnalla pyritään luomaan uusia elämyksiä. Valitsimme tämän kerran erikoistekniikaksi aurinkovärjäyksen, koska se on melko helppo toteuttaa vanhusten kanssa. Käytämme aurinkotekniikkaa rypyttämällä sekä laittamalla puunlehtiä ja muita kasveja maalatun kankaan päälle. Jokaisen on tarkoitus tehdä vähintään yksi pala näillä tekniikoilla. Käyttämällä

samaa tekniikkaa kaikissa saamme seinätekstiiliin yhtenäisen linjan, vaikka vanhukset maalaisivat muuta kuin syksyaiheisiä asioita.

SYKSY- OHJAUS TUNNIN RUNKO

Tällä kerralla maalaamme kankaalle, ja teemana on syksy. Muistellemme edellisen kerran syksyaiheisiä maalauksia ja muita mielikuvia. Mielikuvien herättäjänä myös käytämme teemaan sopivaa musiikkia.

Tavoite:

- saada aikaan syksyaiheisiä kankaisia teoksia
- tutustua kankaanmaalaukseen ja aurinkotekniikkaan

Tarvikkeet:

Valmiita kangaspaloja, kangasvärejä: sininen, violetti, oranssi, punainen, siveltimiä (eri kokoisia), puunlehtiä ja muita kasveja, teippiä, essut, suojamuoveja pöytien suojaamista varten

Toiminnan eteneminen:

45min aikaisemmin paikalle suojaamaan pöydät ja laittamaan tarvittavat välineet valmiiksi.

5 min	Asettautuminen, paikkojen haku	<p>Tervehditään ja esittäydytään</p> <p>Katsotaan istumapaikat ja että kaikilla on hyvä olla, tarkennetaan vielä, että kaikilla on hyvä työskentelyasento.</p>
5 min	Asian esittely	<p>Ollaan tekemässä seinätekstiiliä palvelutalon yhteisiin tiloihin</p> <p>Muistellaan viime kertaa, kun maalattiin vesiväreillä, näytetään heidän tekemiään töitä ja muistellaan syksyjuttuja.</p> <p>Kuunnellaan mielikuvienherättelymusiikkia kerran, joka on Irlantilaista: Kieran Fahy: Paddy Mc Faddens/Ask my farher/Boys of Ballysodare.</p>
10min	Mitä tehdään ja miten tehdään	<p>Jokainen tekee syksyaiheisen kankaanmaalaustyön, mahdollisesti useampia.</p> <p>Näytetään tekemiämme mallitilkkuja ja kerrotaan, miten niitä on tehty sekä miten aurinkotekniikka toimii.</p>
30min	Toiminta	<p>Jokaiselle annetaan kangaspala ja valitsemamme värit työskentelyä varten.</p> <p>Jokainen saa työskennellä itsenäisesti, kannustetaan pois esittävästä työskentelystä. Ensin teemme kankaanmaalauspalat, jotka rytistämme kuivumaan. Laitamme toisiin kankaanmaalauspaloihin lehdet päälle, jotta niistä kuivuessa jää jäljet. Jokainen voi poistua työn valmistuttua työskentelytilasta.</p>
5min	Lopetus	<p>Katsaus vielä, mitä oltiin tehty ja kerrotaan mitä tehdään seuraavalla kerralla.</p>

8.3.2 Toteutus

Ryhmä 1

Syksy-ohjauskerta toteutettiin Rede-Riikassa 9.9.2010. Osallistujia oli tällä kerralla samat viisi. Vanhukset tulivat mielissään toimintaan, toiset muistivat meidät ja toiset sen, mitä olivat viime kerralla tehneet *”myöhä ollaankin jo tavattu”* *”mie tein tyttöjä”*. Asettautuminen sujui luontevasti, ja osallistujat odottivat innoissaan ohjausta heti paikalleen päästyään *”olkaas nyt hiljaa ja kuunnellaan”*. Ennen maalaamisen aloittamista kuuntelimme irlantilaista musiikkia. Osallistujat maalasivat ensimmäisiä kangaspaloja, joista oli tarkoitus tehdä rypistystilkkuja. Olimme laittaneet seinälle mallit rypistelytilkuista ennen (KUVA 11) ja jälkeen (KUVA 12) rypistelyn sekä ohjeistimme osallistujia maalaamaan kankaan täyteen eri värejä. Seinälle olimme laittaneet myös vanhusten edellisellä kerralla tekemät työt, jotka olivat vain virikkeen antajina taustalla.

KUVA 11

KUVA 12

Kaikki osallistujat alkoivat maalata melko reippaasti, mutta heti ensimmäisten värijälkien jälkeen tuli epäilyksiä *”kun en ymmärrä mitä pitää”* *”en osaa”*. Kannustimme jatkamaan, ja epäilyt vähenivät huomattavasti edellisestä kerrasta ja työskentelyn edetessäkin hieman. Vanhukset pyrkivät edelleen esittävään ilmaisuun, joten emme voi-

neet tehdä kankaista rypistelypaloja. Yksi teki taiteilijan (KUVA 13), yksi tytön ja miehen (KUVA 14), yksi kirjoitti (KUVA 15) ja kaksi pääsi vähän työllään siihen suuntaan, mitä olimme hakeneet (KUVA 16). Työskentelyn edetessä huomasimme, ettei aurinkotekniikka tulisi toimimaan puunlehtien avulla. Osallistujien tekemiin töihin ei meinannut tulla tarpeeksi isoja yhtenäisiä värialueita, jotka tekniikka vaatii onnistuakseen.

KUVA 13: Taiteilija

KUVA 14: Tyttö ja mies

KUVA 15: Kirjoitusta

KUVA 16: Isompia värialueita

Vanhukset eivät olisi jaksaneet maalata toista työtä ilman vaihtelua, joten kesken työskentelyn kokeilimme maalata puunlehteä kankaan päällä. Niin, että lehden alle jäi väritön alue. Lehti maalattiin kokonaan ja käännettiin sitten toisin päin ja käytettiin leimasimen tavoin. Tämä veisi edes vähän työskentelyä tavoiteltuun suuntaan. Käytimme siis tätä tekniikkaa toisissa vanhusten tekemissä paloissa. Tästä ryhmäläiset innostuivat, vaikka olivat ensin sanoneet, etteivät tee toista työtä. Tällä tekniikalla saimme syksyaiheisia töitä ja löysimme myös työskentelytavan, josta vanhuskeskukset innostuivat. Henkilökuntaa tuli katsomaan työskentelyämme. Tämä oli mielestämme positiivista, että henkilökunta oli kiinnostunut toiminnastamme. Pois lähtiessä osallistujat kyselivät, että *"millositten seuraavan kerran"*.

Ryhmä 2

Toiminta toteutettiin Karpalokodissa 29.9.2010. Vanhukset tulivat vähitellen paikalle sanoen *"mie tulen vaan kuunteluoppilaaksi"* *"mie en kyllä tee mitään"*. Alkuun syntyi kovastikin keskustelua, joten tästä voisimme päätellä, että he pitivät tapaamisesta, mutta arastelevat tekemistä. Muistutimme, että tämän kerran aiheena on syksy ja kuuntelimme musiikkia. Tämän jälkeen kertosimme edellisen kerran syksyaiheisiä mietteitä, joita olimme kirjanneet ylös.

Ryhmän 1 kanssa huomasimme vapaan maalaamisen olevan melko hankalaa, kuten tämänkin ryhmän kanssa ensimmäisellä kerralla. Päätimme tällä kerralla tehdä ensimmäisenä työnä lehtityön (KUVA 17 ja 18), jonka huomasimme toimivan ryhmän 1 kanssa hyvin. Tämä onnistui vanhusten kanssa hyvin ja he jopa innostuivat tekemisestä. Saimme kaikki aloittamaan tekemisen ilman suuria ongelmia. Kaikki tekivät kankaat täyteen ja olivat tekemisestä mielissään *"tämä oli paljon mukavampaa"* viitaten edelliseen kertaan. Muutamat innostuivat tekemään toisenkin työn, kun annoimme vain uuden kankaan. He kokeilivat aurinkotekniikkaa lehtien kanssa eli maalasivat värialueita ja jättivät siihen päälle lehdet kuivumaan. Ryhmäläiset eivät jaksaneet maalata koko kangasta täyteen, joten he yhdistivät töihinsä puunlehtiä käyttäen leimasintekniikkaa.

KUVA 17: Lehtien kohdalla väritön alue

KUVA 18: Lehden käyttö leimasimena

Yhteenveto

Ryhmässä 1 musiikki herätti mielenkiintoa, koska osalla rupesi jalka vipattamaan ja huomioitiin, että kyseessä ei ollut suomalainen musiikki. Ryhmässä 2 taas ei oikein keskitytty musiikkiin, vaan juteltiin ja kommentoitiin musiikkia ”mitä muusiikkia tämä on” ”en mie tällstä musiikkia ymmärrä” ”en mie oo joutanu musiikkia kuuntelemaan”. Ryhmässä 2 jätimme musiikin hiljaiselle taustastalle ja luulemme sen rentouttaneen ilmapiiriä. Emme ole varmoja musiikin tehtävästä herättää mielikuvia kummassakaan ryhmässä, enemmänkin uskomme musiikin kuuntelun vapauttaneen tunnelmaa, joka edesauttoi maalaamiseen ryhtymistä.

Ohjaus onnistui tällä kertaa kummassakin ryhmässä hyvin, eivätkä vanhukset vaatineet niin paljon huomiota. Luulemme edellisen kerran olleen hyödyllinen juuri tekemisen varmuuden kasvamisessa. Ryhmän 1 kanssa huomasimme sisällön kohdalla

tällä kertaa puutteita. Vanhuksille parempi työskentelytapa on sellainen, jossa on kerrottu, millä tavalla tehdään. Eli ei työskentelyä, jossa tekeminen on täysin oman luovuuden varassa. Tästä oppineena parantelimme ohjausta ryhmälle 2 ja siellä olimme tyytyväisiä sen kerran aikaansaannoksiin. Vanhukset jaksoivat tehdä koko suunnitellun ajan, jopa pidempäänkin, kun innostuivat.

Ryhmien välillä oli huomattavia eroja ohjeiden ymmärtämisessä ja kannustuksen tarpeessa. Ryhmässä 2 ymmärrettiin ohjeet helposti, kun taas ryhmässä 1 emme saaneet kuin muutaman haluamamme näköisen työn. Ryhmässä 2 osallistujat eivät kaivanneet enää niinkään kannustusta tekemiseen vaan enemmänkin ohjeistusta tekniikkaan. Ryhmässä 2 ohjaajan läsnäolon tarve oli vähäisempää kertomaan, onko mikäkin kohta lehdelle hyvä toisin kuin ryhmässä 1. Ryhmässä 2 oli huomattavissa myös luovuutta ja oma-aloitteisuutta. Osa vanhuksista täytti ja koristeli lehden alle jäänyttä tyhjää kohtaa melko mielikuvituksellisestikin (KUVA 19 ja 20). Vanhukset olivat silmin nähden iloisia ja mielissään pois lähtiessään, vaikka olivatkin tulleet hieman vastahakoisesti ”kuluuhan se aika näinkin” ”olihan tää ihan kivaa kuitenkin”.

KUVA 19: Luovaa työskentelyä

KUVA 20: Lehtien täyttöä

Olimme alun perin suunnitelleet tekevämme seinätekstiilin yhdistämisen yhdessä vanhusten kanssa. Tämän kerran perusteella kuitenkin huomasimme Rede-Riikassa, että yhdistäminen ei tule toimimaan suunnittelemallamme tavalla. Päädyimme siihen, että me suunnittelemme ja kokoamme seinätekstiilin. Vanhukset tekevät yhtenäiseen työhön joitain koristeita. Tulevat kerrat täytyi miettiä sisällöllisesti todella tarkkaan, jotta saamme toiminnasta haluamiamme tuloksia.

8.4 Kevät

8.4.1 Suunnitelma

Tämän ohjauskerran teemana oli kevät, mikä käy ilmi väri- ja musiikkivalinnassa. Väreiksi olemme valinneet vihreän ja keltaisen sekä edelliselläkin kerralla mukana olleet punaisen ja oranssin. Keltaisen ja vihreän valintaa tukee värisymboliikka (ks. luku 3.2), koska keltainen on lämmittävä ja vihreä on luonnon väri. Kevättä miettiessä käytetään apuna ensimmäisellä kerralla ylöskirjattuja kevätasioita ja valitsemaamme musiikkia, joka on japanilaista, rauhallista syntetisaattorimusiikkia. Siitä meille tuli kevät mieleen puron solinana ja vihreinä kasveina. Musiikkivalinta antaa vanhuksille uusia kokemuksia, mutta ei kuitenkaan ole liian erikoista.

Toivoisimme, että näin viimeisellä maalauskeralla saisimme vihdoin ryhmäläisistä esille sen piilevän luovuuden, jota luulemme heissä olevan. Haluamme pitää kiinni koko toiminnan tavoitteesta eli pyrkimystä itse tekemiseen ja luovuuteen. Olemme edellisten kertojen perusteella huomanneet luovuuden ilmaisemisen olevan melko

vaikeaa vanhuksille. Emme ole halunneet työskennellä niin, että vanhukset jäljittelisivät meidän tekemisiämme. Vaikka näin saataisiin työstä juuri sitä, mitä me haluaisimme, se ei kannustaisi itseilmaisuun ja olisi taideterapian periaatteiden vastaista. Näin ollen palasimme muistelevaan taideterapian rakennetta ja tehtäviä (ks. luku 4.3). Sieltä saimme idean tehdä kankaalle valmiiksi jotain, josta vanhusten on helpompi lähteä liikkeelle. Päätimme maalata kankaalle keltaiset ympyrät. Mielestämme keltainen on hyvä valinta, koska se vähentää masennusta sekä on lähentävä väri (ks. luku 3.2) ja näin ollen saattaa rohkaista vanhuksia maalaamaan. Lopuksi maalausten päälle levitetään perunajauhomassaa. Tämä tekee töihin erilaisen pintaefektin ja tuo mielenkiintoa. Tämä tekniikka on helppo toteuttaa, ja jos vanhukset eivät jaksakaan tehdä sitä itse, me voimme tehdä sen tuomatta omaa kädenjälkeä heidän töihinsä.

KEVÄT- OHJAUS TUNNIN RUNKO

Tällä kerralla teemme kevät -teemaisia töitä, mikä ilmenee musiikki- ja värivalinnoilla. Tällä kerralla emme ota esille ensimmäisellä kerralla tehtyjä maalauksia, mutta muistelemme niitä mielikuvia, joita heillä keväästä oli tullut.

Tavoite:

-saada luovuutta ja itseilmaisuun irti vanhuksista kankaanmaalaustehtävillä
-kevät tulisi ilmi muullakin tavoin kuin värivalinnoilla.

Tarvikkeet:

Valmiita kangaspaloja, kangasvärejä: keltainen, vihreä, oranssi, punainen, siveltimiä (eri kokoisia), kuppeja värejä varten, teippiä, suojamuoveja pöytien suojaamista varten, essut

Toiminnan eteneminen:

45min aikaisemmin paikalle suojaamaan pöydät ja laittamaan värit valmiiksi. Kankaat teipataan pöytään ja maalataan jokaiseen keltainen ympyrä. Katsotaan viimekerralla kuivumaan jätetyt palat.

5 min Asettautuminen, paikkojen haku

Tervehditään ja esittäydytään

Katsotaan istumapaikat ja että kaikilla on hyvä olla

10min Asian esittely

Ollaan tekemässä seinätekstiiliä heidän yhteisiin tiloihin, viime kerralla tehtiin syksy ja nyt tehdään kevättä.

10min Mitä tehdään ja miten tehdään

Muistellaan, millaisia asioita oli tullut esille keväästä ja kuunnellaan musiikki: Kitaro, Silkroad (silkkitie). Musiikin kuuntelun jälkeen annamme ryhmäläisille pensselit ja kehoitamme heitä jatkamaan kankaalle maalausta ympyröistä, jotka olemme maalanneet valmiiksi.

Kerromme tässä kohtaa, että maalauksien päälle laitetaan perunajauhomassaa, jotta töistä tulee sopivampia seinätekstiiliä varten. He voivat tehdä sen itse lopuksi, tai sitten me teemme sen heidän töihinsä. Näytetään vaihtelikkaita, jotka olemme tehneet valmiiksi.

30min	Toiminta	<p>Ryhmäläiset työskentelevät antamillamme väreillä, kannustamme työskentelemään itsenäisesti ja jatkamaan työtä valmiista ympyröistä, ja ettei työn tarvitse olla esittävä.</p> <p>Jos työ ei lähde sujumaan, voimme kertoa, että voi maalata esimerkiksi neliöitä, kolmioita, ympyröitä, kukkia, kasveja tms.</p> <p>Osa osallistujista voisi tehdä kaksikin työtä jaksamisesta riippuen.</p>
5min	Lopetus	<p>Katsaus vielä, mitä oltiin tehty ja kerrotaan, että seuraavalla kerralla on viimeinen kerta ja sitten teemme valmiiksi seinätekstiilin.</p>

8.4.2 Toteutus

Ryhmä 1

Kevät kerta toteutettiin 16.9.2010 Rede-Riikassa, jossa osallistujia oli samat viisi kuin aiemminkin. Ryhmäläiset tulivat mielissään paikalle, ja muutamat muistivat meidät jo. Kerroimme, että tällä kerralla olemme tekemässä kevätaiheisia töitä, johon yksi vanhus kommentoi, että *”nythän on syksy”*. Muisteltiin, mitä ensimmäisellä kerralla oli kirjoitettu kevästä. Tämän jälkeen kuunneltiin kevätaiheista musiikkia. Tällä kerralla musiikkiin reagointi oli melko vähäistä, hieman tuli pään huojumisia, mutta kaikki olivat melko keskittyneitä musiikin kuunteluun.

Työskentely aloitettiin pensseleiden valinnalla. Huomasimme, että vanhuksat osasivat jo valita työskentelynsä sopivia pensseleitä. Kehotimme heitä jatkamaan kankailla jo valmiiksi olleista keltaisista ympyröistä. Maalattut ympyrät aiheuttivat vanhuksissa hämmennystä *”ai tähän pitäisi jatkaa”* *”tässähän on aurinko, mutta mitä se tekee lattialla”*. Keltainen ympyrä oli piirretty jokaiseen kankaaseen eri kohtaan. Valmiiksi maalattu ympyrä helpotti huomattavasti maalaamaan aloittamista, vaikka se tälläkin kertaa oli vaikeaa. Ympyrän ansiosta saatiin myös kuviin enemmän vaihtelua. Kaikki muut vanhuksat huomioivat ympyrän jollakin tavalla työssään paitsi yksi, joka tälläkin kertaa vain kirjoitti (KUVA 21). Teema toteutui nyt mielestämme paremmin, koska töistä tuli kirkkaamman värisiä ja kuvissakin näkyi keväisiä asioita kuten kukkia (KUVA 22). Vanhuksat huomioivat tällä kerralla erilaisia asioita. Edellisillä kerroilla on kysely, että *”näyttääkös tää nyt ees miltää”*, kun taas tällä kerralla kyseltiin, että *”onko tämä nyt hyvä paikka”* tai *”onko tämä väri nyt hyvä tähän”*. Tästä voisimme päätellä, että vanhuksat ovat kehittyneet ilmaisussa, koska keskitytään enemmän pik-

kuseikkoihin. Itsensä vähättely ei kuitenkaan ole vähentynyt ”mie nyt vaan teen tällisiä sykeröitä ja söheröitä, ku en muutakaa ossaa”.

KUVA 21: Kirjoitusta

KUVA 22: Keväiset työt

Ryhmä 2

Ohjaus pidettiin Karpalokodissa 1.10.2010. Tällä kerralla ryhmään osallistui osaston puolelta kolme vanhusta, jotka ovat olleet mukana aiemminkin kerroilla ja viisi uutta päiväkeskuksen puolelta. Aloitimme esittelemällä itsemme, ja varsinkin uudet ryhmäläiset kyselivät kovasti meistä ja siitä, mitä tulemme tekemään ohjauksessa. Kuuntelemme musiikkia, johon vanhuksat keskittyivät tiiviisti. Musiikista ei tullut juuri kommentteja paitsi, että musiikki tunnistettiin kiinalaisaiheiseksi. Maalaaminen alkoi reippaasti ja ryhmäläiset olivat jopa innoissaan tekemisestä. Olimme tehneet kankaille valmiiksi keltaiset ympyrät, jotka herättivät paljon kysymyksiä jo ennen työn alkua. Jotkut halusivat vaihtaa kankaan toisinpäin, että saisivat ympyrän haluamaansa koh-

taan. Työn edetessä osa ryhmäläisistä turhautui työn jälkeen ja näin ollen eivät halunneet maalata enempää.

Muuten työskentely eteni melko rauhallisesti ja keskittyneesti. Ryhmä oli melko keskittynyt työskentelyyn, joten mekin pysyttelimme enemmän taka-alalla ja annoimme heille työrauhan. Tämän ryhmän vanhuksset olivat innokkaampia kertomaan työnsä tuloksista kuin aiemmissa ryhmissä *”mie yritin piirtää tähän oravan mutta siitä tulikin mato”* (KUVA 23) *”tein tähän keväisiä tulppaneita”* *”ei siitä ihan tullut sitä mitä mie oliin ajatellut, mutta käyhän se noinkin”*. Huomasimme tässä saman kuin Rede-Riikan ryhmässä, että työn esittävyuden epäonnistuttua kerrottiin sen sisältö sanallisesti. Muutamat olivat innokkaita tekemään, joten he maalasivat vapaaehtoisesti toisenkin työn. Ryhmässä oli myös huomattavissa luovuutta, yksi keksi työleen nimen *”pienet vihreät menninkäiset auringon kukan varjossa”* (KUVA 24), ja osalla näkyi maalaamisen tuoma ilokin. Saimme paljon aikaiseksi ryhmäläisten kanssa.

KUVA 23: Orava, mistä tulikin mato

KUVA 24: Menninkäiset auringonkukan varjossa

Yhteenveto

Ryhmässä 1 ote kankaanmaalaukseen oli tällä kerralla reipasta ja eteni melko nopeasti. Kun osallistujat olivat saaneet työt valmiiksi, yritimme saada heitä tekemään toista työtä. Yksi valitteli käsien kipua eikä tehnyt toista työtä, mutta jäi kiinnostuneena seuraamaan, mitä toiset maalasivat. Laitoimme puhtaan kankaan vanhusten eteen, jolloin he rupesivat maalaamaan, jopa ilman suurempaa kannustusta. Keskittyminen työskentelyyn lakkasi melko pian. Emme halunneet painostaa tai pakottaa ryhmäläisiä jatkamaan, koska näin maalaamisesta olisi tullut epämiellyttävä kokemus. Vanhukset lähtivät erittäin mielissään pois ja kiittelivät kovasti kerrasta. Mielestämme vanhukset olivat paljon iloisempia tällä kerralla verrattuna ensimmäiseen kertaan. Huomasimme myös iloisuuden kasvaneen. Nämä huomiot teimme ryhmästä, joka on ollut koko toiminnan ajan sama.

Meillä oli tarkoitus tehdä vanhusten tekemiin paloihin perunajauhomassakuorrutus maalaamisen jälkeen. Olimme tehneet malleja tästä tunteja varten (KUVA 25a ja 25b). Toiminnan alettua ryhmässä 1 huomasimme, että vanhukset oli saatava melko nopeasti työskentelemään, ettei heidän mielenkiintonsa ehtisi loppua. Ajattelimme myös, etteivät he ymmärtäisi tekniikan ideaa ja se hankaloittaisi heidän maalaamista. Päätimme jättää asian kokonaan huomioimatta ja lisätä perunajauhomassaa joidenkin töiden osiin. Emme voineet päällystää koko töitä, koska emme olleet siitä kertoneet ja se olisi ollut väärin vanhusten töitä kohtaan. Rede-Riikassa tulleiden kokemusten pohjalta päätimme jättää perunajauhomassan pois kokonaan Karpalokodin ryhmän kanssa, mikä osoittautui oikeaksi ratkaisuksi, koska ryhmä 2 teki kaikkein esittävimpiä teoksia (KUVA 26).

KUVA 25a: Mallit ennen perunajauhomassa käsittelyä

KUVA 25b: Mallit perunajauhossa käsittelyn jälkeen

KUVA 26: Esittäviä töitä

Karpalokodin tämän kerran ryhmä oli kaikista virkein ja hyväkuntoisin ryhmä, joka meillä oli ollut. Ryhmä oli toiminnassa mukana vain tämän kerran, koska muilla Karpalokodin kerroilla on ollut eri ryhmäkoonpano. Suurin osa jaksoi keskittyä pitkään työn tekemiseen ja saivat aikaan tarkkojakin yksityiskohtia. Ryhmässä 2 parilla oli henkilöllä havaittavissa huonokuuloisuutta ja yhdellä oli käsien ja jalkojen vapinaa. Vanhukset ymmärsivät ohjeet helposti ja myös sen, että olimme vain tämän kerran toteuttamassa toimintaa heidän kanssaan. Maalaaminen oli tuttua ryhmäläisille, joten heidän oli helppo omaksua tekniikka ja se näkyi myös työn jäljessä (KUVA 27).

KUVA 27: Tarkkaa ja esittävää työtä kankaanmaalauksella

8.5 Viimeistely

8.5.1 Suunnitelma

Viimeisellä ohjaukserolla viimeistellään valmiiksi kokoamamme seinätekstiili. Teemme ryhmäläisten kanssa koristeita, joiden tarkoitus on yhtenäistää seinätekstiili ja tuoda siihen mielenkiintoa. Seinätekstiilissä on yhdistetty kaikkien työt samaan, jolloin ryhmäläiset voivat kokea olevansa samanvertaisia. Toivomme vanhusten arvostavan itseään ja omia töitään. Tätä edesautamme sillä, että myös me arvostamme heidän töitään. Mietimme paljon eri toteutustapoja koristeille, oli vaikeaa keksiä tarpeeksi helppoa työtapaa. Lopulta päädyimme askartelun tyyliin työskenelyyn. Teemme koristeita erivärisistä kangaspaloista liimaa apuna käyttäen. Värit olemme pitäneet samoina kuin teemoissa aiemmin. Pyrimme kannustamaan vanhuksia miettimään itse eri vaihtoehtoja ja käyttämään värejä vapaasti sekä tekemään yhteistyötä seinätekstiilin koristeiden sommittelussa. Lopuksi keskustelemme siitä, onko seinätekstiili onnistunut, ja mitä mieltä vanhukset siitä ovat sekä mitä mieltä he ovat olleet koko toiminnasta. Samoja asioita kyselemme myös henkilökunnalta, jotta pystymme arvioimaan ja kehittämään toimintaamme.

VIIMEISTELY- OHJAUSTUNNIN RUNKO

Olemme tehneet valmiiksi seinätekstiilin ja tällä kerralla teemme siihen pieniä lisäyksiä. Lisäämme kankaasta tehtyjä koristeita yhdistämään teoksen yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Jätämme valmiin seinätekstiilin seinälle ripustettavaksi.

Tavoite:

- saada viimeisteltyä seinätekstiili yhtenäiseksi kokonaisuudeksi
- vanhukset osaisivat arvostaa omaa työtänsä, kun se on laitettu esille
- opitaan tekemään kangaspaloista yksinkertaisia koristeita.

Tarvikkeet:

Valmis seinätekstiili, eri värisiä kangaspaloja, liimaa, liimalle alusta, tikkuja (liiman levittämistä varten)

Toiminnan eteneminen:

45min aikaisemmin paikalle suojaamaan pöydät, laitetaan liimat ja muut tarvikkeet valmiiksi.

5 min Asettautuminen, paikkojen haku

Tervehditään ja katsotaan istumapaikat ja että kaikilla on hyvä olla

5min Asian esittely

Ohjausta on ollut kolmena kertana ja on tehty kevät- ja syksyaiheisiä maala-uksia kankaalle, ja nyt ne on yhdistetty yhtenäiseksi seinätekstiiliksi.

10min Mitä tehdään ja miten tehdään

Tällä kerralla tehdään kangaspaloista koristeita seinätekstiileihin.

Askartelua, liimataan kangaspaloja toisiinsa ja lopuksi seinätekstiiliin.

30min Toiminta

Jokainen tekee ensin kumpaakin teemaan väritään sopivan koristeen mallien mukaan. Jokainen saa itse valita, mitä tekee ja millä väreillä, syksyssä violetti, sininen, punainen ja oranssi. Keväässä on käytettävissä keltainen, vihreä, punainen ja oranssi. Pyritään kannustamaan siihen, että ryhmäläiset tekevät useampiakin koristeita.

Tämän jälkeen otamme esille seinätekstiilin ja ryhmäläiset liimaavat tekemänsä koristeet valitsemiinsa paikkoihin. Yritetään kannustaa laittamaan tyhjiin paikkoihin koristeita ja tekemään yhteistyötä toistensa kanssa.

Saatuamme valmiiksi seinätekstiilin kysellään, mitä mieltä he ovat seinätekstiilistä. Ja kysellään myös, mitä ovat tykänneet koko toiminnasta.

5min Lopetus

Kerrotaan että nyt oli viimeinen kerta ja oli kiva tehdä heidän kanssa töitä.

8.5.2 Toteutus

Ryhmä 1

Rede-Riikassa teimme seinätekstiilin viimeistelyn 23.9.2010. Meidän jo mennessä aiemmin laittamaan paikkoja kuntoon, palvelukodin aulassa oli pari osallistujaa, jotka sanoivat ”*että nyt tytöt tulee ja mejänkii pitää kohta mennä sinne*”. Tämä oli iloinen vastaanotto, kun vanhukset odottivat jo tapaamistamme. Kerroimme, että he voivat

käyttää tekemiämme malleja apuna (KUVA 28) ja kehotimme vanhuksia myös miettimään itse vaihtoehtoja koristeille. Pääasiassa vanhukset vain liimasivat tilkkuja päällekkäin, eivätkä niinkään katsoneet malleja. Mielestämme tämä oli positiivinen asia, koska pelkäsimme vanhusten matkivan meitä liikaa, jolloin jokaisesta koristeesta olisi tullut samanlaisia.

KUVA 28: Meidät tekemät mallit koristeista

Vanhukset jaksoivat tällä kerralla keskittyä tekemiseen, koska tehtiin monta pientä työtä. He vaativat koko ajan muistutusta työskentelyjärjestyksestä. Ensin teimme syksyväreillä koristeet ja liimasimme ne seinätekstiiliin (KUVA 29), minkä jälkeen teimme saman kevätväreillä (KUVA 30). Muutamat vanhukset ehtivät jo unohtaa, että olimme liimanneet toiselle puolelle samanlaisia koristeita *”ollaanko myö tehty nuokin”*. Kysyimme vanhuksilta koristeiden paikkoja tekstiilissä, mutta he sanoivat, että *”laita sie ku tiität paremmin”*. Ennen kuin liimasimme koristeet seinätekstiiliin, kysyimme vielä kaikilta, että *”onhan tämä nyt hyvä paikka”* ja siinä paikka hyväksyttiin yhteisesti. Kerroimme vanhuksille jo ohjauskerran alussa, että kyseessä oli viimeinen kerta. He eivät siinä kohtaa reagoineet asiaan mitenkään. Lopuksi kerroimme uudelleen, ettemme ole tulossa enää pitämään ohjauskertoja. Vanhukset olivat tästä yllättyneitä ja pahoillaan *”myö luultiin että tää on jatkuvaa”* *”myö luultiin että työ käynte täällä aina”*.

KUVA 29: Valmis syksy-aiheinen seinätekstiili, Rede-Riikka

KUVA 30: Valmis kevät-aiheinen seinätekstiili, Rede-Riikka

Ryhmä 2

Karpalokodissa viimeistelykerta toteutettiin 6.10.2010, joka sattui vanhustenviikolle, jolloin palvelutalossa on paljon muutakin ohjelmaa. Tästä syystä ajankohta oli sovittu aamupäiväksi ja tuttuja osallistujia paikalle tuli vain neljä päiväkeskuksen puolelta. Tällä kerralla teimme koristeita valmiiseen seinätekstiiliin erivärisistä kangaspaloista. Osallistujat tulivat pikkuhiljaa ja alkoivat pyöritellä kangaspaloja käsissään

heti tultuaan. Kerroimme, mitä kangaspaloista voisi tehdä ja näytimme mallia. He olivat keskittyneitä tekemiseen eivätkä juuri kaivanneet neuvoja. He tutkivat tarkasti tekemiämme malleja ja pyrkivät saamaan niistä apua. Vanhukset toteuttivat luovasti omia ideoitaan, eikä koristeista tullut montaa samannäköistä kuin meidän tekemämme mallit. Pari osallistujaa myös alkoi taitella kangaspaloja ihan uudella tavalla (KUVA 31). Vanhukset jaksoivat tehdä melko pitkään koristeita ja nekin, jotka eivät tehneet montaa, jaksoivat jutustella ja olla tilassa muiden seurana. Seinätekstiili oli niin suuri, ettei se mahtunut pöydälle, joten jouduimme liimaamaan koristeet kiinni tekstiiliin ollessa lattialla (KUVA 32 ja 33). Liimasimme itse koristeet seinätekstiiliin, koska vanhukset eivät olisi siihen pystyneet sen ollessa lattialla.

KUVA 31: Koristeita

KUVA 32: Valmis syksy-aiheinen seinätekstiili, Karpalokoti

KUVA 33: Valmis kevät-aiheinen seinätekstiili, Karpalokoti

Yhteenveto

Kun olimme saaneet seinätekstiilin valmiiksi ryhmän 1 kanssa, keskustelimme onnistumisesta. Kyselimme, mitä mieltä ryhmäläiset olivat seinätekstiilistä ja vastauksiksi saimme: *”ihan kiva”* *”hyvä on”* *”nätti, kolme nättiä työ tytöt ja tää työ”*. Vanhukset olivat ihan mielissään eivätkä keskittyneet omiin töihinsä. Teemoista kysellessä kommentteina oli, että *”keväässä on vihreää ruohoa ja keltaista”*. He kertoivat, että *”työtä jaksaa katsella ainakii kaks tuntii”*, kun kyselimme, jaksako työtä katsella pitemmän aikaa. Seinätekstiili jätettiin sovittuun paikkaan seinälle. Henkilökuntakin oli tyytyväinen työhön. Vanhukset eivät juuri muistaneet ohjauskertoja, mutta kommentoivat *”kyllähän teijän kanssa on varmasti ollu kivaa”*. Päätelimme, että tapaamiset olivat vanhusten mielestä mielekkäämpiä kuin itse tekeminen.

Ryhmässä 2 työskentelyn lomassa kyselimme vanhuksilta, mitä mieltä he olivat olleet toiminnasta. Saimme vastauksia melko vaisusti. He vaikuttivat kuitenkin olevan mielissään toimintaan tullessaan ja myös pois lähtiessään. Voimme kuitenkin todeta saman kuin ryhmän 1 kanssa, että tapaamiset olivat mielekkäämpiä kuin tekeminen.

Yritimme myös kysellä, olisiko ollut jotain paranneltavaa tai muutettavaa toiminnassa ja siihen saimme kommentteja ”*kaikki kelpaa mitä täällä järjestetään*”. Levitettyämme seinätekstiilin lattialle, osa jäi katsomaan sitä pidemmäksikin aikaa. Tämän jälkeen seinätekstiilistä tuli kommentteja ”*tulee monia muistoja kun tuota kattoo*” ”*kun katselee löytyy uusia juttuja*”. Yksi vanhus sanoi lähtiessään, että ”*kyllä tekijät tunnistaa*”. Muuten yleisesti kommentoitiin lehtiä ”*komeita lehtiä*”, ja että työ on ”*ihan kiva*”. Kun kyselimme teemojen toteutumisesta, huomioitiin, että ”*värit, syksy on rauhallinen*” ”*syyspuoli oli jotenkin hyvin paljon rauhallisempi kuin kevät*”. Lopuksi vielä vanhukset kiittelivät meitä ja kehottivat tulemaan uudestaan ”*tulkaa ilostuttamaan meitä myöhemminkin teidän luovilla ideoilla*” ”*nuoret kivoja kun käyvät, tai vaikka vähä vanhemmatkii*”. Henkilökunnan puolesta kiiteltiin myös ja seinätekstiiliä kommentoitiin kivaksi, ja että se tuo vaihtelua tilaan (KUVA 34).

KUVA 34: Seinätekstiili aistihuoneessa

9 TOIMINTAMALLI

Tässä luvussa kokoamme huomiot, jotka ovat tulleet esille ohjauksen edetessä. Niiden ja aiempien ohjauskokemusten perusteella kokoamme toimintamallin myöhempää käyttöä varten, joka oli opinnäytetyömme tavoitteena. Toimintamme tarkoituksena oli saada vanhuksista esille luovuutta. Toiminnan edetessä huomioimme, että vanhusten kanssa täytyy todella tarkkaan miettiä ohjattava tekniikka. Olimme ajatelleet alkuun liian vaativia tekniikoita, joten jouduimme karsimaan ylimääräiset pois. Ottaen huomioon tavoitteemme saada toimiva malli eri ikäryhmille, siihen nähden suunnittelemamme tekniikat toimivat hyvin muilla ryhmillä, koska niitä voidaan muuttaa vaatimustason mukaan. Emme aivan päässeet tavoitteeseemme saada toimiva toimintamalli eri ikäryhmille, mutta mielestämme malli on erittäin käyttökelpoinen esimerkiksi vanhuksille, lapsille ja kehitysvammaisille. Tekniikat ovat melko yksinkertaisia ja näin ollen ne olisivat mielestämme liian helppoja esimerkiksi työssäkäyville aikuisille.

Olemme laatineet mallirunгон (ks. alla), jonka sisältöä on mahdollisuus muuttaa ilman rungon uusimista. Sisällön muutoksissa tulee huomioida jokaisen kyseessä olevan ryhmän erityistarpeet. Ohjaustoiminnan tavoitteet toimivat niin kuin olimme suunnitelleet, joten ne olemme pitäneet samoina. Mielestämme ohjaustoiminnan tavoitteisiin päästiin jossain määrin esimerkiksi osallistujille tuli onnistumisen tunteita, tutustuimme kankaanmaalaukseen ja saimme irrotettua ryhmäläiset arjesta. Suunnittelemamme ohjauskertojen teemat toimivat hyvin, sisältöjä vain piti muuttaa. Teemoja voidaan vaihtaa aina tarpeen mukaan ryhmälle sopivaksi sekä toteutettavaa työtä on mahdollisuus vaihtaa, sen ei välttämättä tarvitse olla seinätekstiili. Olimme tyytyväisiä siihen, että olimme valinneet kevät- ja syksyteemoihin eri värit, koska näin teemat toteutuivat yhtenäisinä. Runгон sisältöä täytyi muuttaa, niin että tekniikat ovat mahdollisimman yksinkertaisia ja myös helposti selitettävissä. Joudumme jättämään suunnitelmasta pois rypistelemällä tehtävät sekä perunajauhomassalla päällystetyt palaset. Näiden toteutus oli liian vaikea selittää sellaisille, joilla ei ole aiempaa kankaanmaalauksen kokemusta. Myöskään viimeiseksi kerraksi suunniteltu seinätekstiilin kokoaminen ei onnistunut suunnittelemamme tavalla.

OHJAUKSEN PARANeltu RUNKO

Kokonaistavoite:

- tuoda ryhmäläisille onnistumisen tunnetta itse tekemisestä
- pyrkä luovuuteen
- tutustua kankaanmaalaukseen tekniikkana
- irrottaa ryhmäläiset arjesta
- saada aikaan iloa tekemisestä ja aikaansaadusta seinätekstiilistä.

1. Ensimmäisellä ohjaukerralla kerrotaan yleisesti, mitä ollaan tekemässä. Orientoidutaan teemoihin (esim. syksy ja kevät). Kirjataan ylös osallistujien mietteitä ja mielikuvia teemoista. Teema toteutetaan paperille maalaamalla akvarellitekniikalla. Toteutetaan vähintään yksi työ kooltaan A3. Ryhmästä riippuen voi toteuttaa useamman akvarellityön eri teemoilla.
2. Toisella kerralla maalaamme kankaalle esim. syksyaiheisia töitä käyttäen väreinä sinistä, violetta, punaista ja oranssia. Seinällä on edellisen kerran syksyaiheiset työt muistuttamassa mielikuvista, joita tuli esille, mutta niihin ei puututa enempää. Kuunnellaan syksyistä musiikkia (esim. Irish Fiddle – Kieran Fahy: Paddy Mc Faddens), minkä jälkeen kerrataan, mitä syksyaiheisia mietteitä oli edellisellä kerralla tullut. Teema toteutetaan kankaalle käyttämällä puunlehtiä apuna eri tavoin.
3. Kolmannella kerralla on esim. kevät teemana, ja maalaamme kankaalle käyttäen väreinä keltaista, vihreää, punaista ja oranssia. Kuunnellaan keväistä musiikkia (esim. Kitaro: Silk Road), jonka voi jättää soimaan taustalle mahdollisuuksien mukaan niin kuin edellisellä kerralla. Muistellaan, mitä kevät oli tuonut mieleen ensimmäisellä kerralla ja jos vielä tulisi jotain lisääkin. Teema toteutetaan kankaalle, jolle on maalattu keltainen ympyrä. Hyödynnetään ympyrää työskentelyssä.
4. Olemme viimeistä kertaa varten koonneet seinätekstiilin valmiiksi ja tällä kerralla lisäämme koristeita yhdistämään teoksen yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Koristeet teemme liimaamalla kangaspaloja eri tavoin toisiinsa, jolloin aikaansaadaan kuvioita. Kangaspalat ovat teemojen värien mukaiset. Jätämme seinätekstiilin seinälle laitettavaksi. Lopuksi käymme ryhmäläisten kanssa yhdessä arviointikeskustelun toiminnan ja lopullisen työn onnistumisesta.

OHJAUSTUNNIN RUNKO

Yhden ohjaukerran pituus on noin 45min. Joka tuntia ennen varaamme noin puoli tuntia ennen ja jälkeen ohjauksen paikkojen järjestämistä varten.

5 min	Asettautuminen, paikkojen haku
5 min	Asian esittely
5- 10min	Mitä tehdään ja miten tehdään
20-40min	Toiminta
5min	Lopetus

Teemoihin herättely on hyvä pitää suunnitelmassa, koska silloin on mahdollista kartuttaa osallistujien taitotasoa ja tekemistapaa. Ensimmäisen kerran suunnitelman (ks. luku 8.1) mukaan syksy- ja kevätaiheiset työt olisi pitänyt tehdä maalaamalla, mistä toisen työn tekemisen koimme turhaksi ja myös osallistujien kiinnostus maalaamiseen voi loppua jo ensimmäisen työn jälkeen. Ryhmästä riippuen on mahdollista toteuttaa useampiakin töitä, jos kiinnostusta löytyy. Syyskerralla musiikki toimii hyvin virikkeenä, mutta sen soittamiskohta tulee miettiä tarkkaan. On hyvä soittaa musiikkia alkuun ja sitten vielä miettiä syksyaiheisiä asioita, minkä jälkeen aloitetaan työskentely. Syksy kerralla ensimmäiseksi toteutettavaksi työksi katsoimme hyväksi puunlehtityön (ks. luku 8.3.2). Jos näyttää, että ryhmä jaksaa tehdä toisenkin työn, voi sen toteuttaa samoin tai käyttäen aurinkotekniikkaa jättäen maalatun alueen päälle puunlehtiä kuivumaan.

Keväkerralla töihin valmiiksi maalatut keltaiset ympyrät toimivat hyvin. Koimme musiikin myös tällä kerralla hyväksi, kun se oli soitettuna oikeassa kohdassa ja mahdollisuuksien mukaan jätetty myös soimaan taustalle. Jouduimme jättämään pois töiden päällystämisen perunajauhomasella. Tämä siitä syystä, että oli vaikea selittää, mikä siinä on tarkoituksena. Ja siksi, että osallistujat pyrkivät esittävään työhön ja näin ollen olisi ollut väärin ”sotkea” työt, koska kankaalle laitettuna perunajauhomasessa sumentaa maalatun jäljen (ks. luku 7.3). Toisen työn voi toteuttaa maalaamalla vapaasti osallistujien innokkuuden mukaan. Alun suunnitelman mukaan yhdistää seinätekstiili viimeisellä kerralla yhdessä yhtenäiseksi kokonaisuudeksi hylättiin jo ensimmäisten ohjauskertojen jälkeen, koska se olisi ollut ryhmälle liian vaikeaa. Näin päädyimme siihen, että me teimme itse valmiiksi seinätekstiilin ja viimeisellä ohjauskerralla osallistujat tekivät siihen kolmiulotteisia koristeita lisäämään mielenkiintoa ja yhtenäisyyttä.

Huomasimme ohjaustunneilla, etteivät suunnittelemamme ajat toimineet, vaan aikaa meni useissa kohdissa melko paljon vähemmän. Ohjaustunnin keskimääräiseksi pituudeksi tuli noin 45 minuuttia. Mielestämme olisi parempi, että ryhmä pysyisi samana kaikilla neljällä kerralla ja työskentelytila olisi rauhallinen, näin jokainen saisi rauhan toteuttaa itseään ilman ulkopuolisia häiriötekijöitä. Huomiomme näin saavamme osallistujista luovuuden paremmin esille ja toiminta olisi johdonmukaisempaa. Ryhmän ollessa sama, pystyimme huomaamaan osallistujien virkeystason parantuneen.

Ohjauskertojen lisääntyessä osallistujien itsetunto parani, eivätkä he kaivanneet kannustusta enää niin paljon tekemisen etenemiseen. Jos ryhmä vaihtelee eri kerroilla, ei aikaansaada yhtenäistä kokonaisuutta mikä vaikuttaa myös tuntien suunnitteluun. Tuntien täytyy tässä tapauksessa olla yksittäisiä ohjauskertoja eikä niinkään osa isompaa kokonaisuutta. Teimme lopullisen toimintamallin niin, että oletamme ryhmän pysyvän samana, koska näin saadaan parhaita tuloksia. Tärkeimpänä asiana on hyvä pitää mielessä kiireettömyys vastaavaa toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa.

10 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli toteuttaa vanhuksille ohjauskertoja, joiden perusteella voimme tehdä toimintamallin myöhempää käyttöä varten myös eri ikäryhmille sopivaksi. Tästä syystä oli hyvä, että saimme ohjauskerrat toteutettua rauhassa ilman häiriöitä. Olimme suunnitelleet aikataulun melko tarkkaan ja niin, että saimme kaiken toteutettua aikataulussa. Meille ei missään vaiheessa päässyt tulemaan kiirettä työn kanssa. Työskentelyn etenemistä edesauttoi hyvin suunniteltu suunnitteluprosessin malli, joka meidän tapauksessamme oli Harrisonin teknologisuus suunnitteluprosessin malli.

Olimme erittäin tyytyväisiä valintaamme tehdä opinnäytetyömme jo neljännen opiskeluvuoden syksyllä. Näin saimme pidettyä opinnäytetyön tiiviinä ajanjaksona, josta syystä opinnäytetyö on ollut antoisa mutta melko raskas prosessi. Opinnäytetyömme oli melko laaja ja oli hyvä että päätimme tehdä sen kahdestaan. Yksin tehtynä opinnäytetyöstä olisi tullut liian suppea ja mielestämme siitä olisi voinut jäädä pois joitain olennaista, esimerkiksi vanhenemisesta olisi tullut kerättyä tietoa vähemmän, koska se ei kuulu luontaisesti alaamme. Huomasimme opinnäytetyön edetessä, että tällaisessa työssä on ehdottoman tärkeää, että yhteistyö toimii. Koska kyseessä oli ohjaustilanne, johon osallistuu muita ihmisiä, olisivat osallistujat vaistonneet, jos yhteistyömme ei olisi toiminut. Kahdestaan tehdessä on hyvänä puolena myös se, ettei molempien tarvitse olla osajia kaikilla osa-alueilla. Olemme voineet ottaa kumpikin omat roolimme työn edetessä ja saaneet toteuttaa sitä, missä kokee itsensä hyväksi. Olemme myös tukeneet toinen toistemme heikkouksia esimerkiksi olemme keskustelun kautta saaneet sovittua kummallekin omat roolit ohjaustilanteissa.

Yhdessä lähdeaineistoon perehtyessämme pystyimme koko ajan keskustelemaan, mitä voisimme opinnäytetyössämme hyödyntää ja mitkä asiat ovat olleet epäolennaisia. Näin olemme tehneet suunnittelua samalla. Olemme koko toiminnan ajan kirjoittaneet tekstiä yhtä aikaa toimintaosuuden kanssa. Tällä tavoin ei ole tullut tuskastuneisuutta kirjoittamiseen ja työ on edennyt pikkuhiljaa, lähes huomaamatta. Kirjoittaminen on ollut meille molemmille vaikeaa ja se on vienyt hyvin paljon aikaa ja energiaa, siksi suurempien kokonaisuuksien putkeen kirjoittaminen olisi ollut aivan liian raskasta.

Ohjaus toi mukanaan paljon haasteita, joihin osaan olimme onneksi osanneet varautua tarkastelemalla vanhenemisen tuomia rajoitteita. Ohjaus oli henkisesti raskaampaa, kuin osasimme odottaa. Olemme tyytyväisiä, ettei meillä ollut alkuperäisen suunnitelman mukaan kahtena peräkkäisenä päivänä ohjauskertoja. Rede-Riikan ohjausten jälkeen jopa toivoimme, ettemme saa lupaa toimia Karpalokodissa. Olimme melko uupuneita ja turhautuneita Rede-Riikan ryhmään, koska ryhmän jäsenillä oli vaikeita muistihäiriöitä ja tämä vaikeutti koko toiminnan toteuttamista suunnitelman mukaisesti. Jälkikäteen mietittynä oli kuitenkin hyvä, että meillä oli myös Karpalokodin ryhmä, koska tämän ryhmäläiset olivat kunnoltaan huomattavasti parempia. Pystyimme vertailemaan ryhmiä toisiinsa ja näimme myös, että toiminta voi onnistua eritasoisilla ryhmillä muuttaen hieman toteutettavaa työtä. Voimia toiminnan jatkamiselle antoi se, että osallistujista pystyi näkemään toiminnan tuomaa iloa ja virkeyttä, varsinkin useamman kerran jälkeen.

Palvelutaloilta saimme palautetta melko vähäisesti ja palaute liittyi enemmänkin seinätekstiin ulkonäköön. Saimme palautteeksi, että on kiva saada jotain vaihtelua palvelutaloon, joka viittaa myös toiminnan järjestämiseen niin kuin seinätekstiinkin. Emme kuitenkaan saaneet henkilökunnalta kommentteja, siitä kuinka toiminta on vaikuttanut heidän mielestään vanhuksiin ja kuinka tarpeellista toiminta olisi. Palautteen kyselyn tekisimme järjestelmällisemmin ja pyytäisimme henkilökuntaa jo toiminnan aluksi kiinnittämään huomiota vanhusten virkeyteen toiminnan yhteydessä. Nämä huomiot olisivat tutkimuksen kannalta varteenotettavampia, kuin ne huomiot jotka olimme saaneet palvelutaloilta suullisesti kysellen.

Saimme ideoita siitä, mitä palvelutaloissa kaivattaisiin. Tuli ilmi, että olisi hyvä, jos henkilökunnalle järjestettäisiin ohjausta, jossa kerrottaisiin erilaisia tekniikoita, mitä

vanhusten kanssa voisi toteuttaa. Tämä olisikin hyvä jatkotutkimusaihe. Opinnäytetyö pysyi hyvin aikataulussa, koska meillä oli yhteiset tavoitteet selvillä. Olemme molemmat tyytyväisiä työskentelyymme sekä opinnäytetyömme aiheeseen tämä oli juuri meille sopiva aihe ja sitä oli myös mielekästä viedä eteenpäin.

LÄHTEET

- Ahonen, Heidi 2000. Musiikki sanaton kieli, musiikkiterapian perusteet. Loimaa: Finn Lectura.
- Anttila, Pirkko 2005. Ilmaisuu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Hamina: Akatiimi Oy.
- Anttila, Pirkko 1992. Käsitön ja muotoilun teoreettiset perusteet. Porvoo: WSOY.
- Blomqvist, Lisbeth ja Hovila, Elina 2005. Yhdessä elämyksiä arkeen - kartoitusraportti. Saarjärvi: Gummerus kirjapaino Oy.
- Bojner – Horwitz, Eva & Bojner, Gunilla, 2007. Mielihyvää musiikista. Suomentanut: Salonen, Sirkka. Vantaa: WSOY.
- Carroll, Mary & Brue, L. Jane 1993. Vanhusten hoidon opas, sairaanhoitajien koulutussäätiö. Hämeenlinna: Karisto
- Drucker, Karen 2002. Taideterapia ja psykogeriatría. Teoksessa: Liebmann, Maria (toim.) 2002. Mielen kuvia, taideterapia käytännön hoitotyössä. Suomentanut Kaisa Koskinen. Painettu Suomessa: Oy UNIPress Ab
- Edwards, Betty 2006. Värít, luovan maalaamisen opas. Suomentanut: Pekka, Marjamäki. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy
- EMO-Tuotanto Oy 2002. Vinkkirjanen kankaanpainoon. Pdf-tiedosto. <http://www.emotuotanto.fi/vinkkirja.pdf> Päivitetty 04.16.2008 Luettu 7.9.2010
- Elonpyörä 1971/2, Väreistä ja niiden parantavista ominaisuuksista. Artikkelí. <http://www.teosofia.net/artikkelit/varit.htm> Päivitetty 08.24.2005 Luettu 28.9.2010
- Eloranta, Tuija & Punkanen, Tiina 2008. Vireään vanhuuteen. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy (Tammi).
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Forss, Maija 2002. Värimenetelmät, värjäys, maalaus, kankaanpainanta. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy
- Forss, Maija 1994. Tekstiilivärjäyksen uusia tuulia. Helsinki: Painatuskeskus Oy
- Hervonen, Antti, Pohjolainen, Pertti & Kuurre A.Kari 1998. Vanhene viisaasti. Porvoo: WSOY
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu, teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 1995. Teemahaastattelu. Helsinki: Karisto.

- Hohenthal-Antin, Leonie 2006. Kutkuttavaa taidetta, taidetoiminta senori- ja vanhu-työssä. Juva: PS-kustannus.
- Hyttinen, Hanna 2008. Ikäihminen hoitotyön asiakkaana. Teoksessa: Voutilainen, Päivi ja Tiikkanen, Pirjo (toim.) 2008. Gerontaloginen hoitotyö. Porvoo: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Johnston, Ann 2001. Color by design: paint and print with dye. Oregon, USA: Aj
- Karvinen, Elina 1994. Iloisesti ikääntyen, ikääntyvien liikunnalliset harjoitteet. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Liebmann, Maria (toim.) 2002. Mielen kuvia, taideterapia käytännön hoitotyössä. Suomentanut Kaisa Koskinen. Painettu Suomessa: Oy UNIpress Ab
- Lieppinen, Merja & Wilman, Alaya Anneli 2008. Utelias puu, Taideterapeutin toimintakirja. Helsinki: Lasten Keskus
- Liikanen Hanna- Liisa 2010. Kulttuurin merkitystä ei pidä aliarvioida ikääntyessä-kään. Gerontologia 1, 27-32.
- Luttinen, Anna 2010. Aikamatkaajat, lapset ja vanhukset nukketatterin tekijöinä. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Muotoilun koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Elektroninen aineisto: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201005129093>
- Lähdesmäki, Leena & Vornanen, Liisa 2009. Vanhuksen parhaaksi, hoitaja toimintakyvyn tukijana. Helsinki: Edita Prima.
- Medina, Aila Vallejo, Vehviläinen, Sirpa, Haukka, Ulla-Maija, Pyykkö, Virpi & Kivelä, Sirkka-Liisa 2005. Vanhustenhoito. Porvoo: WSOY.
- Miettinen Helena (toim.) 2009. Iloa ja voimaa tarinoimalla. Helsinki: Yliopistopaino.
- Pietiläinen, Päivi, Valke, Ahti & Wilén, Eija 1991. Opi elämästä – aikuisenakin. Helsinki: Tamprint, Algraphics Oy.
- Pukinsaari, Hilikka 2010. Kuvataideterapia – taideterapia. WWW-dokumentti. <http://www.artera.info/terapia/kuvataideterapia-taideterapia> Päivitetty 12.02.2010 Luettu 02.12.2010
- Rankanen, Mimmu, Henttinen, Hanna & Mantere, Meri-Helga 2007. Taideterapian perusteet. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Ratcliffe, Mary Elizabeth 1988. Fabric Painting. London: A Salamander Book.
- Sarvimäki, Anneli 2008. Gerontalogisen hoitotyön arvot ja eettiset periaatteet. Teoksessa: Voutilainen, Päivi ja Tiikkanen, Pirjo (toim.) 2008. Gerontaloginen hoitotyö. Porvoo: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, Tammi.

Töyssy, Seppo, Vartiainen, Liisa & Viitanen, Pirjo 1999. Kuvataide, visualisen kulttuurin käsikirja. Porvoo: WSOY.

Viljaranta, Liisa 1991. Vanhainkotielämä yksilölliseksi, työntekijä arjen vaihtoehtoja etsimässä. Sosiaaliturvakeskus.

Voutilainen, Päivi ja Tiikkanen, Pirjo (toim.) 2008. Gerontologinen hoitotyö. Porvoo: WSOY Oppimateriaalit Oy.

KUVALÄHTEET

KUVAT 1-2

Luukkanen ja Luukkonen 2010

KUVAT 3-34

Luukkonen 2010

MUSIIKKI

Irish Fiddle – Kieran Fahy: Paddy Mc Faddens/Ask my farher/Boys of Ballysodare. Arc Music productions, 2007.

Kitaro: Silk Road, Shichu No Michi. New World Music LDT, 2002.

ALUSATAVA TIEDUSTELU OPINNÄYTETYÖTÄ KOHTAAN

”Hei,

olemme suunnittelemassa opinnäytetyömme aihetta ja haluaisimme kartoittaa kiinnostuneisuuttanne aiheeseen.

Olemme kaksi opiskelijaa Mikkelin ammattikorkeakoulun Savonniemen kampukselta muotoilun koulutusohjelmasta. Tarkoituksena olisi suunnitella vanhuksille ohjattua taide/kankaanmaalaus- toimintaa. Haluamme tutkia taideterapiaa ja sen vaikutuksia, tässä tapauksessa erityisesti vanhuksiin. Opinnäytetyön ajankohta olisi alku syksystä 2010.

Haluasimmekin nyt tiedustella teiltä olisitteko kiinnostuneita tällaisesta palvelusta ja olisiko tällaiselle tarvetta? Haluaisimme myös tietää onko teillä vastaavaa käsityö/askartelu toimintaa ja missä määrin?

Toivoisimme vastaustanne 9.4.2010 mennessä tähän sähköpostiosoitteeseen (heidi.luukkonen@mail.mamk.fi). Vastattuanne otamme yhteyttä opinnäytetyön tiimoilta, ja jos ette vastaa, niin tulkitsemme sen että teillä ei ole kiinnostuneisuutta aiheeseen. Vastauksenne on meille erityisen tärkeä, olitte sitten kiinnostuneita aiheesta tai ette. Vastauksienne pohjalta pääsemme suunnittelemaan opinnäytetyötä pidemmälle ja vanhuksille sopivammaksi.

Kiitoksia jo etukäteen.

Ystävällisin terveisin Heidi Luukkonen ja Sanna Luukkanen”

Palvelutalot (palvelutalojen tiedot haettu Eniron palveluhaku sivuston kautta),
joille laitoimme sähköpostiviestin ja vastaukset:

* Savonlinnan Iltakoti ry
Olavinkatu 20, 57130 SAVONLINNA
Puh: 015 515 520
www.savonlinnaniltakoti.fi
terttu.valonen@iltakoti.fi

---

* Hopearannan Palvelutalo
Punkaharjuntie 7, 57130 SAVONLINNA
Puh: 015 531 582
www.hopearanta.fi
mbroms@nettilinja.fi

---

* Hoivakymppi Oy
Savonniemenkatu 6 / Pihapuuteri
57100 Savonlinna
sähköposti: hoivakymppi@hoivakymppi.fi

---

* Savon Koti Oy
Ritalanmäentie 2
57600 Savonlinna
p. 020 792 8600
email: savonkoti@savonkoti.fi
etunimi.sukunimi@savonkoti.fi
www.savonkoti.fi

"Hei!

Savon Koti Oy:llä on kolme kehitysvammaisten palvelukotia, jossa asuu 15 - 65 vuotiaita kehitysvammaisia naisia ja miehiä. Asukkaista osa on siis ikään-
tymässä - eivät siis suorastaan vanhuksia. Mikäli olette kiinnostuneita tästä
erityisryhmästä niin voitte olla suoraan yhteydessä allekirjoittaneeseen.

terveisin

toimitusjohtaja

www.savonkoti.fi"

---

* Linnalan Opisto
Sotilaspojankatu 7, 57100 SAVONLINNA
Puh: 015 51 180
www.linnala.net
liitto@setlementtiliitto.fi

"Hei Heidi ja Sanna

Tosi hyvä tärkeää ja uranuurtavaa työtä teette. Setlementtiliiton jäsenenä toi-
mii Mikkelin seudulla Mikkelin settlementti, jolla on vanhustyötä ja varmasti
myös ajattelun avaruutta, että teidän tyyppiselle työlle on tilaa. Ainoa, jota mie-
tin, on se, onko Elinalla ja kumppaneilla ajallisesti mahdollisuutta työskennellä
kanssanne. Toimin itse seniori- ja vanhustyön toimialajohtajana, joten olen
kiinnostunut työstänne, mutta varsinaisesti meillä ei ole asiakastyötä täällä
liitossa. Elinan yhteystiedon näette kopiona lähetettävästä viestistä.

Hyvää jatkoa ja onnea työhönne!

terv.

toimialajohtaja

Suomen Setlementtiliitto ry / Finnish Federation of Settlements

Läntinen Brahenkatu 2A, FI- 00510 Helsinki, tel. 358-050-5634 671

www.setlementtiliitto.fi

* Linnalan opiston seniorikeskuksen vastaava Pirjo.jantti@linnala.net

"HEI!!!

Meillä tarjotaan viriketoimintaa ikääntyville Savonlinnalaisille. Tarjoamme to-
mintaa myös eläkeläisjärjestöille. Yksi osa toimintaamme on järjestää ohjattuja
tuokijoita kädentaitoihin

liittyen. Meillä käy myös erityisryhmiä: näkövammaiset, kuurot, psygogeriatriset
ym.. Haasteita siis riittää. Opinnäytetyötä ajatellen saisisitte mahdollisuuden
hyvinkiin haasteellisiin tilanteisiin. Eli kiinnostusta löytyy meiltäkin. Ajankohta
tietenkin merkitsee... Olemme lomalla Heinäkuun ja sekä kesäkuu että elokuu
ovat hiukan hiljaisempaa aikaa. Silloinkin toki ryhmiä käy säännöllisesti.

Ystävällisin terveisin"

Palvelukoti Rede-Riikka Oy
Nojanmaantie 16, 57210 SAVONLINNA
Puh: 015 515 265
www.rederiikka.fi
[rede-riikka@kolumbus.fi](mailto:rederiikka@kolumbus.fi)

”Hei, kyllä olemme kiinnostuneita ko. asiasta, ja tällaiselle olisi tarvetta. Meillä ei ole vastaavaa käsityö/askartelutoimintaa säännöllisesti, vaan satunnaisesti esim. opiskelijoiden toimesta tai omien hoitajiemme järjestäessä. Muutama asukas tekee itsenäisesti käsitöitä.

Palvelukoti Rede-Riikka Oy”

---

* Palvelutalo Karpalokoti
Mertajärventie 14 (015) 527 2000
ulla-sisko.poutanen@isshp.fi

”Hei!

Olisimme erittäin kiinnostuneita asiasta. Meillä on koko ajan kehitelty vanhus-ten viriketoimintaan liittyviä asioita ja olemme olleet erilaisissa projekteissakin mukana, joiden tuloksena olemme saaneet mm.aistihuoneen. Aika ajoin meil-lä on keskusteltu, että tarvitsisimme lisäpotkua toimintamme tueksi.

terveisin

Palvelutalo Karpalokodin johtaja

Hei!

Olemme Mikkelin ammattikorkeakoulun Savonniemen kampukselta muotoilun koulutusohjelmasta. Tarkoituksena olisi suunnitella vanhuksille ohjattua toimintaa. Olimme jo aiemmin keväällä yhteydessä opinnäytetyöhömmme liittyen ja olitte kiinnostuneita asiasta. Joten haluaisimme tehdä yhteistyötä kanssanne, jos teiltä vielä kiinnostusta löytyy.

Ideana olisi pitää vanhuksille ohjattua toimintaa eri teemojen mukaan, jossa on mukana kerrasta riippuen musiikkia, kuvataidetta ja kankaan maalausta. Tarkoituksena olisi suunnitella vanhusten kanssa yhdessä seinätekstiilikokonaisuus, jossa olisi mukana jokaisen panosta. Seinätekstiili toteutetaan eri kankaanmaalauksen tekniikoin. Tähän olisi tarkoitus käyttää noin 4 tapaamiskertaa.

Haluaisimme kerätä taustatietoja ja pohjaa tarkemmalle toiminnan suunnittelulle teemahaastattelulla. Nyt haluaisimme tiedustella milloin tällainen haastattelun teko sopisi? Meidän aikataululle sopisi parhaiten viikot 32 ja 33 (alku), muuten ajalla ei ole väliä. Haluamme haastatella teitä ja jos mahdollista niin myös muuta henkilökuntaa (tai kyselylomake muulle henkilökunnalle).

Ystävällisin terveisin ja pikaista yhteyden ottoa odotellen

Sanna Luukkanen ja Heidi Luukkonen (heidi.luukkonen@mail.mamk.fi)

Heip!

Viikolla 33 maanantaina 16.8. iltapäivällä olisi sopivaa aikaa, samoin keskiviikkona aamupäivällä.

terveisin
Karpalokoti

Hei, haastatteluun sopisi parhaiten vastaava sairaanhoitajamme, mutta hän on nyt kesälomalla. Onnistuisiko haastattelu ti 17.8 klo 13:00 tai ke 18.8 klo 12:00 ? (parempi olisi ke 18.8 klo 12:00)

Terv. Rede-Riikka

HEI!!! Meillä toiminta käynnistyy hiljalleen. Niinkuin huomiasitte viikot 22.23 ovat jo menneet ja en yhteyttä ottanut. Toivottavasti yhteinen aika löytyy eikä ole myöhäistä yhteistyölle. Tarjoan teille tapaamisaikaa TI 23.8 klo 9-16 välillä. Jos aika ei käy katsotaan muuta ajankohtaa.

Terveisin Linnala

TEEMAHAASTATTELU HENKILÖKUNNALLE

Ammatti ja missä työskentelee

Työtehtävät tällä hetkellä

Kuinka kauan toiminut tehtävässä

Koulutus

Työtausta

YLEISESTI TAIDE/KÄSITYÖTOIMINNASTA

- Valmius pitää taide- ja käsityötoimintaa (käsityöosaaminen, ryhmänohjaustaidot, materiaalit tms)
- Oma kiinnostus järjestää taide- ja käsityötoimintaa –onko, missä määrin ja millaista
- Aiemmat kokemukset taide- ja käsityötoiminnasta, musiikki
  - *Mitä on tehty
  - *Miten on onnistunut
- Miten vanhuksat ovat suhtautuneet taide- ja käsityötoimintaan
- Minkä olisi hyvä ohjauksen pituus ja kertojen määrä (pieniä pätkiä kerran viikkoon, useammin, pitkä pätkä kerralla vai vaihtelua)
- Haasteet taide- ja käsityötoiminnan järjestämisessä
- Mitä taide- tai käsityötoimintaa järjestetään tällä hetkellä tai viime aikoina
  - *Mikä kiinnostaisi –jotain uutta tai aiemmin hyväksi todettua
- Mitä muuta viriketoimintaa järjestetään tällä tai viime aikoina
- Mitä erityisesti tulee ottaa huomioon vanhusten kanssa toimiessa
- Minkälaiset tilat on käytössä yhteistoimintaa varten

MEIDÄN VIRIKETOIMINTAAN LIITTYVIÄ KYSYMYKSIÄ

- Onko tarvetta tällaiselle ulkopuoliselle ohjaustoiminnalle, entä kiinnostuneisuutta
- Mitä valmiita kustantamaan tällaisesta palvelusta, onko ylipäätään varoja käyttää
- Onko tarjottu vastaavaa palvelua aiemmin ja mitä se on/olisi kustantanut
- Mitä mieltä musiikin yhdistämisestä taide- ja käsitöihin
- Mitä mieltä on kankaanmaalauksesta ohjauksessa (onko kokemuksia)
- Mitä mieltä yhteisesti toteutetusta seinätekstiilistä ideana
- Onko mahdollista laittaa seinälle tällaista yhdessä toteutettua seinätekstiiliä ja kuinka isona